TALLINNA ÜLIKOOL

Haapsalu kolledž

Liiklusohutus õppekava

Elisabel Marciante

Riskikäitumine ja isetekkelised driftiüritused Ülemiste keskuse näitel

Uurimistöö

Juhendaja: Rasmus Ojamets, MA

Haapsalu 2026

SISUKORD

SISUKORD 2
SISSEJUHATUS 4
1. TEOREETILINE TAUST 6
1.1. Ülemiste keskus 6
1.2. Ülemiste keskus ja driftimine 7
1.3. Auto on enam kui liikumisvahend 8
1.4. Noored ja riskeeriv käitumine 10
1.5. Meedia roll probleemide kujundamisel 11
1.6. Varasemad uuringud 14
2. EMPIIRILINE UURIMUS 17
2.1. Uurimuse eesmärk 17
2.2. Uurimisküsimused 17
2.3. Meetod 18
2.3.1. Valim 19
2.3.2. Andmekogumisvahend 21
3. TULEMUSED 23
3.1. Ülemiste keskuse esindaja Guido Pärnitsa vaatenurk 23
3.2. Noorte vaatenurgad 32
3.2.1. Sotsiaalmeedia ja sõprade roll kogunemistel osalejate diskursuses 32
3.2.2. Autokogunemiste eesmärkide ja sotsiaalse tähenduse diskursus 34
3.2.3. Autode ja autokultuuri rolli diskursus kogunemistel 35
3.2.4. Driftimise ja riskikäitumise diskursus kogunemistel 36

3.2.5. Alaealiste kohalolek ja sellega seotud probleemide diskursus kogunemistel 38
3.2.6. Politsei kohaloleku mõju diskursus kogunemistel 40
3.2.7. Kogunemiste tähendus ja kujunemine intervjueeritavate diskursuses 42
3.3. Meediadiskursus Ülemiste kogunemiste kujundamisel 45
3.3.1. Kogunemiste organiseeritus ja leviku kujutamine sotsiaalmeedia diskursuses 45
3.3.2. Sotsiaalmeedia roll kogunemiste tähenduse kujundamisel 46
3.3.3. Meediakajastus ja probleemide rõhutamine 47
3.3.4. Vastandlike diskursuste kujunemine meediakajastuses 49
4. JÄRELDUSED 52
KOKKUVÕTE 55
SUMMARY 56
KASUTATUD ALLIKAD 58
LISA 1. INTERVJUU KÜSIMUSED 62
LISA 2. AUTOKOGUNEMISTE SOTSIAALMEEDIA KUTSED 64
LISA 3. ENR AUTOKOMMUUNI SOTSIAALMEEDIA NÄITED 65

SISSEJUHATUS

Uurimistöö eesmärk on uurida, millised muutused on Ülemiste keskuse parklas toimunud alates 2024. aasta septembrist, mil keelustati seal parklas driftimine. Ülemiste keskuse parkla on olnud aastaid isetekkeliste driftimise kogunemiskohaks, mis sai suure avalikkuse tähelepanu osaliseks, sest riskeeriva käitumisega on oht ka liiklusohutusele. Autokogunemised on kujunenud autohuviliste seas osaks kultuurist, kus auto tehnika huvi, eneseväljendus ja adrenaliiniotsing seostuvad omavahel. Selliste tegevustega võib aga kaasneda riskikäitumine liikluses, mis on eriti iseloomulik nooremate juhtide puhul.

Riskikäitumist noorte seas mõjutavad sageli sotsiaalsed tegurid, eriti eakaaslaste mõju, mis võib suurendada valmisolekut võtta liikluses suuremaid riske (Trógolo et al., 2022). Seetõttu on oluline mõista, millised tegurid selliseid kogunemisi ja riskikäitumist mõjutavad. Kuna ürituste mõju ja ulatus on ajas muutunud, on probleemi sisuks teadmatus, kas ja millises ulatuses on noorte kogunemised ning riskikäitumine vähenenud. Sellest tulenevalt uurin kogunemiste muutusi alates 2024. aasta septembrist ja mis põhjustel noored seal osalevad ning kuidas kuvas meedia noorte kogunemisi Ülemiste parklas.

Lähtudes uurimistöö eesmärgist olen koostanud kaks uurimisküsimust:

1. Kuidas erinevad osapooled konstrueerivad driftimise keeldu ja selle mõju Ülemiste parklas toimuva suhtes?

2. Milliste diskursuste kaudu kujutab Eesti meedia Ülemiste parklas toimunud driftimisüritusi ning noorte isetekkelisi kogunemisi perioodil 2014–2024?

Uurimistöö teoreetilises osas käsitlen autokultuuri, riskikäitumist ning noorte kogunemistega seotud sotsiaalseid ja kultuurilisi tegureid. Lisaks annan ülevaate varasematest uuringutest, mis on seotud noorte sõidukäitumisega, eakaaslaste mõju ning autokogunemiste sotsiaalse tähendusega.

Empiirilises osas keskendun sellele, kuidas erinevad osapooled mõtestavad driftimise keeldu ja selle mõju Ülemiste keskuse parklas toimuvatele kogunemistele. Selleks analüüsin

meediakajastusi ja intervjuusid autokogunemistega seotud noortega ning Ülemiste keskuse esindajaga, et mõista, milliste diskursuste kaudu drifitimist ning selle keelustamist tõlgendatakse.

1. TEOREETILINE TAUST

Teooria osas räägin autokultuuri, driftimise ja riskikäitumisega seotud teoreetilisi lähtekohti, mis aitavad mõista Ülemiste keskuse parklas toimuvate kogunemiste tähendust. Pööran tähelepanu Ülemiste keskusele kui autohuviliste kogunemiskohale, driftimise ja autokultuuri seostele, auto sümboolsele tähendusele ning noorte riskikäitumise kujunemisele. Samuti käsitlen meedia rolli selliste kogunemiste kujundamisel ning annan ülevaate varasematest uuringutest.

1.1. Ülemiste keskus

Ülemiste keskuse parkla on olnud aastaid koht, kus neljapäeva õhtuti kogunevad autoentusiastid, et näidata oma sõidukeid ning suhelda teiste autohuvilistega. Aja jooksul on nendest algselt väiksematest ja organiseeritumatest kogunemistest kujunenud ulatuslikud massiüritused, mis toovad kokku suure hulga noori üle Eesti. Varasemalt ei olnud sellised kogunemised keskuse jaoks probleemiks, kui need toimusid organiseeritult ning olemas oli vastutav osapool, kellega sai kokkuleppeid sõlmida. Viimastel aastatel on aga kogunemiste iseloom muutunud, kuna üritustel puudub selge korraldus ja vastutaja, mistõttu on kasvanud ka probleemide hulk. Kogunemistel esineb korrarikkumisi, sealhulgas kiirendamist, rehvide põletamist ja autode külglibisemisse viimist, samuti alkoholi tarvitamist ning liiklusrikkumisi kogunemiste ümbruses, mis kujutavad ohtu nii osalejatele kui ka teistele liiklejatele. Selline olukord on tekitanud muret nii keskuse juhtkonnas kui ka korrakaitseorganites ning toonud kaasa vajaduse sekkuda ja kogunemisi piirata (Ülemiste keskus, 2024).

Autoentusiastide neljapäevased kogunemised Ülemiste keskuse parklas olid juba 2023. aastaks kasvanud nii suureks, et nende senisel kujul jätkumist peeti problemaatiliseks. Massilised kogunemised tõid kaasa klientide kaebusi ning tekitasid turvariske nii osalejatele kui ka keskuse külastajatele ja töötajatele. Politsei hinnangul kaasnes selliste üritustega märkimisväärne õnnetuste oht ning varasemad juhtumid viitasid sellele, et riskid võivad realiseeruda ootamatult. Sellest tulenevalt rõhutati vajadust muuta kogunemiste korraldust ning viia need vastavusse kehtivate nõuetega, sealhulgas politseiga kooskõlastamisega. Samuti peeti oluliseks, et üritustel oleks selge

korraldaja ja vastutaja, kes tagaks osalejate ohutuse ja avaliku korra. Kuigi autohuviliste kogunemisi ei nähtud iseenesest probleemina, peeti vajalikuks nende paremat reguleerimist ja kontrollimist, et vähendada võimalikke riske (Ülemiste keskus, 2023).

1.2. Ülemiste keskus ja driftimine

Autokultuuriga seotud kogunemised ei piirdu sageli vaid ühe asukohaga, vaid võivad jätkuda teistes paikades, kus osalejad tegelevad erinevate sõidutegevustega, nagu kiirendamine või driftimine. Sellised tegevused on osa laiemast noorte autokultuurist, kus autod ei ole pelgalt liikumisvahendid, vaid ka sotsiaalse suhtluse ja eneseväljenduse vahendid. Kogunemised loovad keskkonna, kus noored saavad suhelda, jagada ühiseid huve ning kujundada oma identiteeti läbi autode ja sõidukultuuri (Graham & White, 2007).

Autokultuuri ei saa käsitleda üksnes liikumisviisina, vaid see on seotud laiemate sotsiaalsete normide ja väärtustega. Näiteks on välja toodud, et ühiskonnas on kujunenud norm, mida nimetatakse motonormatiivsuseks, kus auto kasutamine on kujunenud iseenesestmõistetavaks ja normatiivseks osaks igapäevaelust. See tähendab, et auto kasutamist ei tajuta pelgalt praktilise vajadusena, vaid ka kultuurilise ja sotsiaalse standardina, mis mõjutab inimeste hoiakuid ja käitumist. Selline normatiivsus kujundab ka noorte arusaamu autode rollist, toetades nende kasutamist kui loomulikku ja soovitavat tegevust sotsiaalsetes olukordades (Walker et al., 2023).

Driftimine on üks autokultuuriga seotud tegevusi, mida võib käsitleda nii motospordi kui ka sotsiaalse praktikuna. Tegemist on sõidutehnikaga, mille puhul sõiduk viiakse kontrollitud külglibisemisse, nõudes juhilt oskusi ja tehnilist võimekust. Kuigi driftimine võib toimuda turvalistes ja kontrollitud tingimustes, esineb seda ka avalikus ruumis, kus see võib kujutada ohtu nii osalejatele kui ka kõrvalistele isikutele. Sellised tegevused on sageli seotud riskikäitumisega, mida ei saa mõista pelgalt reeglite rikkumisena, vaid tuleb vaadelda osana laiemast sotsiaalsest ja kultuurilisest kontekstist (Graham & White, 2007).

Autokultuuri tegevustel, sealhulgas driftimisel, on noorte jaoks oluline sotsiaalne funktsioon. Need võimaldavad eneseväljendust, staatuse näitamist ning kuuluvustunde kujunemist. Näiteks

kasutatakse sõidukeid sageli tähelepanu tõmbamiseks ja avaliku tunnustuse saavutamiseks, mis võib motiveerida osalejaid oma oskusi ja sõidukeid demonstreerima. Samuti võib riskantne sõidukäitumine pakkuda adrenaliini ning olla viis, kuidas noored katsetavad piire ja otsivad põnevust (Graham & White, 2007).

Autokultuur kujuneb erinevate sotsiaalsete ja keskkondlike tegurite koosmõjul. Inimeste hoiakuid mõjutavad nii perekond, sõbrad kui ka laiem ühiskondlik keskkond, kus auto kasutamine on sageli nähtav ja aktsepteeritud käitumine. Näiteks mõjutavad noorte käitumist varajased kogemused, teiste liiklejate eeskuju ning meedias kujutatav autokultuur, mis kõik aitavad kujundada arusaama sellest, kuidas ja miks autosid kasutatakse. Selline mitmetasandiline mõju aitab selgitada, miks autokogunemised ja nendega seotud tegevused on noorte seas populaarsed ning kannavad lisaks praktilisele ka sotsiaalset ja kultuurilist tähendust (Walker et al., 2023).

Lisaks on autokultuur tihedalt seotud avaliku ruumi kasutamisega, kus noored kasutavad linnaruumi kohtumispaigana ja tegevuste läbiviimiseks. Selline ruumikasutus võib aga tekitada pingeid erinevate osapoolte vahel, kuna samad tegevused võivad olla ühtede jaoks meelelahutuslikud ja tähenduslikud, kuid teiste jaoks häirivad või ohtlikud. Seetõttu ei saa autokultuuri käsitleda ainult individuaalse tegevusena, vaid seda tuleb mõista laiemas sotsiaalses ja ruumilises kontekstis, kus erinevad huvid ja tõlgendused põrkuvad (Wang, 2023).

1.3. Auto on enam kui liikumisvahend

Autokultuuri käsitlemisel on leitud, et auto ei ole pelgalt liikumisvahend, vaid sellel on ka sotsiaalne ja sümboolne tähendus. Sõiduk võimaldab väljendada iseseisvust, staatust ja isiklikke väärtusi ning seetõttu on see eriti noorte jaoks seotud identiteedi kujunemisega. Auto kaudu kujundatakse ja näidatakse oma positsiooni ühiskonnas ning kuuluvust erinevatesse sotsiaalsetesse gruppidesse, mistõttu ulatub selle tähendus selgelt kaugemale praktilisest transpordifunktsioonist. Nii võib autot käsitleda eneseväljenduse vahendina, mille kaudu otsitakse tunnustust ja heakskiitu (Graham & White, 2007).

Auto kasutamine on seotud ka psühhosotsiaalsete vajadustega. Noorte puhul ei tähenda sõitmine üksnes liikumist ühest kohast teise, vaid sellega kaasneb vabaduse ja iseseisvuse kogemus ning võimalus suhelda sõpradega. Auto võimaldab lihtsamini koos aega veeta ja ühistes tegevustes osaleda, mistõttu on sõitmine osa noorte igapäevasest sotsiaalsest elust. Samuti võib sõiduk peegeldada juhi isiksust ja eluviisi, toimides tema identiteedi väljendusena (Scott-Parker et al., 2015).

Autokultuuri käsitlemisel on leitud, et auto ei ole pelgalt praktiline transpordivahend, vaid selle kasutamist mõjutavad ka erinevad isiklikud motiivid ja hoiakud. Uuringud näitavad, et auto omamise ja kasutamisega seostatakse sageli autonoomiat, mugavust ja kontrolli oma igapäevaelu üle. Eriti noorte puhul nähakse autot võimalusena liikuda vabalt, kujundada oma eluviisi ning säilitada sotsiaalseid suhteid. Samuti on leitud, et positiivsed emotsioonid ja varasemad meeldivad kogemused autodega võivad suurendada tulevast auto kasutamise ja omamise soovi, mistõttu kujuneb autoga seotud tähendus välja juba noores eas (Soza-Parra & Cats, 2024).

Autokultuuri ei käsitleta ainult negatiivses võtmes. On leitud, et autohuviga tegelemine võib olla sisukas viis vaba aja veetmiseks, pakkudes nii eesmärgitunnet kui ka kuuluvustunnet. Selline tegevus võib suunata noori pühenduma kindlale huvialale ning kujundada nende igapäevast eluviisi (Graham & White, 2007).

Lisaks praktilistele ja emotsionaalsetele põhjustele on auto seotud ka sotsiaalse staatuse ja eneseväljendusega. Uuringute põhjal nähakse autot sageli staatuse sümbolina, mille kaudu soovitakse väljendada edukust, prestiiži ja oma positsiooni teiste seas. On leitud, et inimesed võivad olla valmis maksma rohkem sõiduki eest, mis loob kõrgema staatuse mulje võrreldes nende sõprade, kolleegide või tuttavate autodega. Selline käitumine viitab sellele, et auto väärtus ei seisne ainult selle praktilistes omadustes, vaid ka sotsiaalses tähenduses ja teiste inimeste hinnangutes (Bronnmann et al., 2025).

Autokultuur on seotud ka riskikäitumisega, mida mõjutavad mitmed tegurid, sealhulgas eakaaslaste roll, mida käsitlen täpsemalt järgmistes peatükkides.

1.4. Noored ja riskeeriv käitumine

Noorte riskikäitumine liikluses on seotud nii sõidukogemuse puudumise kui ka teadliku riskide võtmisega. Uuringud näitavad, et noored juhid on liiklusõnnetustes esindatud suurema osakaaluga ning nende kõrgem riskitase tuleneb ühelt poolt vähesest kogemusest, kuid teiselt poolt ka kalduvusest osaleda riskantsetes sõidumanöövrites, nagu kiiruseületamine või ohtlikud manöövrid. Eriti kriitiline on juhtimise algfaas, kus vähene kogemus ja eksimisvõimalus suurendavad õnnetuste tõenäosust (Laird & Zeringue, 2025).

Noorte juhtide kõrgem liiklusõnnetuste risk on seotud nii vähese sõidukogemuse kui ka tähelepanu ja riskitaju eripäradega. Uuringute põhjal esineb algajatel juhtidel sagedamini olukordi, kus sõidukiirust ei kohandata vastavalt teeoludele või kus ohtusid märgatakse liiga hilja. Samuti on leitud, et noored juhid kalduvad oma sõiduoskusi üle hindama, mis võib suurendada riskantsete otsuste tegemist liikluses. Eriti sagedasti satuvad noored juhid õnnetustesse öisel ajal ja olukordades, kus sõidetakse lõbu või sotsiaalse tegevuse eesmärgil. Lisaks mõjutavad noorte liikluskäitumist nende hoiakud, eneseregulatsioonioskus ja suhtumine turvalisusesse, mis võivad kujundada valmisolekut võtta liikluses suuremaid riske (Kaasik, 2010).

Uuringud näitavad, et noorte riskikäitumist liikluses mõjutavad olulisel määral ka eakaaslased ja sotsiaalne keskkond. Noored juhid võivad võtta rohkem riske olukordades, kus soovitakse sõprade ees muljet avaldada või grupi käitumisnormidega kohaneda. Lisaks on leitud, et tähelepanu hajutavad tegevused, näiteks telefoni kasutamine sõidu ajal, on noorte seas väga levinud ning suurendavad liiklusohtlike olukordade tekkimise tõenäosust. Samuti on noorte seas sagedasem kiiruseületamine ja suurem valmisolek alahinnata riskidega seotud tagajärgi. Varasemad uuringud viitavad sellele, et noori juhte mõjutavad tugevalt nii lähedaste inimeste eeskuju kui ka ühiskonnas kujunenud hoiakud liikluskäitumise suhtes (Ader, 2019).

Riskantne sõidukäitumine ei ole juhuslik, vaid on seotud mitmete individuaalsete ja sotsiaalsete teguritega. On leitud, et suurem riskikäitumine on seotud näiteks tugeva elamuste otsimise vajaduse, madalama enesekontrolli ning eakaaslaste mõjuga. Eriti oluline on eakaaslaste roll, kuna noored juhid kalduvad rohkem riskima olukordades, kus nad tajuvad, et selline käitumine on nende

sõprade seas aktsepteeritud või tavapärane. Samuti võivad riskikäitumist mõjutada meedia ja sotsiaalsed normid, mis kujundavad noorte hoiakuid sõidukäitumise suhtes (Laird & Zeringue, 2025).

Lisaks individuaalsetele teguritele on riskikäitumine seotud ka konkreetsete liiklusrikkumistega, nagu ebaseaduslik tänavasõit ja sellega kaasnevad ohtlikud sõiduvõtted. Sellised tegevused hõlmavad näiteks driftimist, rehvipõletamist ja kiiruskatseid, mis suurendavad õnnetusriski. Kuigi vaid väike osa nendest juhtumitest lõpeb liiklusõnnetusega, on risk siiski märkimisväärne ning õnnetused on sageli seotud sõiduki üle kontrolli kaotamisega ja kokkupõrgetega statsionaarsete objektidega (Leal & Watson, 2011).

Uuringud on näidanud, et ebaseadusliku tänavasõiduga seotud juhid erinevad teistest juhtidest ka oma üldise liikluskäitumise poolest. Nimelt esineb neil sagedamini liiklusrikkumisi, juhiloa piiranguid ja varasemaid liiklusõnnetusi, mis viitab laiemale riskikäitumise mustrile. Seetõttu ei piirdu riskikäitumine üksikute olukordadega, vaid väljendub järjepidevalt erinevates liiklussituatsioonides (Leal & Watson, 2011).

Noorte riskikäitumine liikluses ei piirdu üksikute rikkumistega, vaid kujuneb erinevate käitumismustrite koosmõjul. Senised uuringud näitavad, et noored juhid kalduvad osalema mitmesugustes riskantsetes sõidukäitumistes, mis hõlmavad nii teadlikke reeglite rikkumisi kui ka olukordade vale hindamist ja eksimusi. Selline käitumine võib avalduda näiteks ohtlike sõidumanöövrite tegemises, ebapiisavas tähelepanu suunamises liiklusele ning emotsioonidest mõjutatud otsustes. Sellist käitumist mõjutavad nii individuaalsed omadused kui ka sotsiaalse keskkonna mõjud, mis koos kujundavad noorte juhtide käitumist liikluses (Laird & Zeringue, 2025).

1.5. Meedia roll probleemide kujundamisel

Meedial on oluline roll ühiskondlike probleemide kujundamisel ning nende tähenduste loomisel. Meediakajastus mõjutab seda, kuidas erinevaid tegevusi tõlgendatakse ja mõtestatakse, sealhulgas autokultuuri kogunemisi ja driftimisega seotud tegevusi. Avalikkuseni jõudvad käsitlused võivad

rõhutada nii kogukondlikku ja hobiga seotud mõõdet kui ka riskikäitumist ja võimalikke ohte, kujundades seeläbi arusaama sellest, milline käitumine on aktsepteeritav või probleemne.

Sotsiaalmeedia roll probleemide kujunemisel on eriti oluline, kuna see ei piirdu üksnes info edastamisega, vaid mõjutab otseselt ka inimeste käitumist. Uuringud on näidanud, et sotsiaalmeedia platvormid soodustavad kõrge tähelepanu ja kaasatusega sisu levikut, mille hulka kuuluvad sageli ka riskantsed tegevused. Nähtavuse, meeldimiste ja jälgijate arvu kaudu toimiv tagasisidesüsteem võib motiveerida kasutajaid looma üha tähelepanuväärsemat sisu, mis omakorda võib suurendada riskikäitumise tõenäosust. Eriti ilmneb see suunamudijate puhul, kelle tegevus on laialdaselt jälgitav ning kelle käitumine võib kujundada norme ja mõjutada teiste kasutajate otsuseid (Cornell & Peden, 2025).

Noored on sotsiaalmeedia mõjude suhtes eriti vastuvõtlikud, kuna noorukieas muutuvad eakaaslaste tähelepanu, tagasiside ja tunnustuse vajadus olulisemaks. Uuringud on näidanud, et suurem sotsiaalmeedia kasutmine võib vähendada noorte eluga rahulolu ning suurendada kokkupuudet kahjuliku sisuga. Lisaks võib sotsiaalmeedia algoritmide kaudu leviv ohtlik või äärmuslik sisu mõjutada noorte hoiakuid ja käitumist, eriti olukordades, kus riskantset tegevust kujutatakse atraktiivse või populaarsena. Seejuures võivad noored hakata tajuma sellist käitumist tavapärase ja aksepteeritavana, kuna sotsiaalmeedia loob tugeva sotsiaalse mõju ja jäljendamise keskkonna (Weir, 2023).

Lisaks on leitud, et suurem ajakulu sotsiaalmeedias on seotud suurema tõenäosusega osaleda riskantsetes tegevustes, eriti olukordades, kus eesmärgiks on luua visuaalselt atraktiivset või tähelepanu köitvat sisu. Selline käitumine ei pruugi olla juhuslik, vaid on sageli seotud sotsiaalse tunnustuse otsimisega ning vajadusega eristuda digitaalses keskkonnas. Nooremad kasutajad ning need, kes samastuvad suunamudijate rolliga, on seejuures suurema tõenäosusega valmis võtma riske, et saavutada suuremat nähtavust ja heakskiitu (Cornell & Peden, 2025).

Uuringud on näidanud, et sotsiaalmeedia ei mõjuta üksnes informatsiooni levikut, vaid ka kasutajate emotsioone ja eneseväljendust. Eksperimentaalsed tulemused viitavad sellele, et emotsioonid võivad sotsiaalvõrgustikes levida ka ilma otsese suhtluseta inimeste vahel. On leitud,

et kui kasutajate uudisvoos vähendati positiivse sisuga postituste hulka, vähenes ka nende endi positiivsete väljenduste osakaal ning suurenes negatiivne väljendusviis. Vastupidine efekt ilmnes olukorras, kus vähendati negatiivse sisuga postitusi – sel juhul kasvas positiivsete väljenduste osakaal. See näitab, et teiste kasutajate emotsionaalsed väljendused mõjutavad otseselt indiviidi enda emotsioone ja käitumist digikeskkonnas (Kramer et al., 2014)

Oluline on seejuures, et selline emotsionaalne mõju ei eelda vahetut kontakti ega mitteverbaalseid signaale, vaid võib toimuda pelgalt tekstilise sisu kaudu. See viitab sellele, et sotsiaalmeedia keskkond toimib iseseisva mõjutegurina, kus nähtav sisu kujundab kasutajate hoiakuid ja reaktsioone ka kaudsel viisil. Lisaks ilmnes, et isegi väikesed muutused kasutajatele kuvatavas sisus võivad suure kasutajaskonna tõttu avaldada märkimisväärset mõju laiemal tasandil. Seetõttu võib korduv kokkupuude teatud tüüpi sisuga, sealhulgas riskikäitumist kujutavate postitustega, mõjutada seda, kuidas sellist käitumist tajutakse ja normaliseeritakse (Kramer et al., 2014).

Meedia mõju avaldub ka konkreetsete sündmuste kajastamises ja nende nähtavuse kujundamises. Selliste kogunemiste ulatust ja iseloomu mõjutavad nii meediakajastus kui ka avaliku korra meetmed ja politsei sekkumine. Perioodidel, mil meediatähelepanu on suurem või ametkonnad pööravad rohkem tähelepanu, võivad kogunemised muutuda hajusamaks või liikuda teistesse asukohtadesse.

Üheks näiteks on 2024. aasta sügisel toimunud muutus, kui Ülemiste keskuse parkla suleti neljapäevaõhtuste autokogunemiste tõttu. Meediakajastuste põhjal oli selle põhjuseks asjaolu, et algselt väiksematest kogunemistest olid kujunenud massilisemad üritused, millega kaasnesid driftimine ja avaliku korra rikkumised. Pärast parkla sulgemist liikusid kogunejad Rocca al Mare kaubanduskeskuse parklasse, kus toimus juba järgmisel nädalal uus kogunemine (TV3 uudised, 2024).

Sotsiaalmeedia kaudu toimuv suhtlus võimaldab selliseid kogunemisi kiiresti ümber korraldada, muutes nende jälgimise ja kontrollimise keerulisemaks. Ülemiste keskuse parkla kogunemised on saanud ulatuslikku meediatähelepanu, kus neid on sageli kirjeldatud kui kontrolli alt väljunud sündmusi. Kajastustes on rõhutatud, et kogunemised on aja jooksul kasvanud ning nendega

kaasneb ohtlik sõidukäitumine, nagu driftimine, kiirendamine ja rehvide põletamine. Samuti on viidatud hinnangutele, mille kohaselt võib sellistes tingimustes tõsiste tagajärgedega õnnetus olla vaid aja küsimus (Ülemiste keskus, 2023).

Selline meediakajastus aitab kujundada avalikkuse arusaama autokogunemistest eelkõige riskantse ja probleemse tegevusena, mitte ainult hobikultuuri osana. Samas võib ulatuslik tähelepanu kaudselt suurendada huvi ja nähtavust, mis võib omakorda meelitada kogunemistele uusi osalejaid. Seega ei piirdu meedia roll üksnes probleemide kajastamisega, vaid see võib mõjutada ka nende levikut ja arengut, kujundades arusaamu nii riskikäitumisest kui ka noorte autokultuurist laiemalt.

1.6. Varasemad uuringud

Autokultuuri, riskikäitumise ja noorte sõidukäitumise seoseid on käsitletud mitmetes varasemates teadusuuringutes. Uuringud on keskendunud eelkõige sellele, millised tegurid mõjutavad noorte riskikäitumist liikluses ning kuidas sotsiaalsed ja psühholoogilised tegurid kujundavad nende sõidukäitumist.

Varasemad uuringud on näidanud, et noored juhid on liiklusõnnetustes üleesindatud ning nende kõrgem riskitase on seotud nii vähese sõidukogemuse kui ka arenguliste iseärasustega. Kogenematuse tõttu ei pruugi noored juhid piisavalt hästi ära tunda liiklusohtusid ega omada vajalikke sõiduoskusi, mis suurendab riskikäitumise tõenäosust. Samuti on leitud, et noored on võrreldes täiskasvanutega emotsionaalselt ja kognitiivselt vähem küpsed, kalduvad rohkem tähelepanu hajumisele ning on altimad riskide võtmisele. Sellest tulenevalt võivad liiklusohtlikud olukorrad kujuneda nii oskuste puudulikkuse kui ka teadliku riskikäitumise tulemusena (Bingham et al., 2016).

Varasemates uuringutes on püütud selgitada, miks noored juhid kalduvad sagedamini riskeerivale sõidustiilile ning millised tegurid seda mõjutavad. Üheks olulisemaks teguriks on sotsiaalne surve ja soov sobituda eakaaslastega. Uuringud näitavad, et eakaaslaste mõju võib avalduda nii otsese kui ka kaudse surve kaudu – mõnel juhul julgustavad sõbrad riskantset käitumist, teistel juhtudel piisab soovist vastata grupi ootustele. Eakaaslaste surve on seega üks peamisi tegureid, mis

mõjutab noorte riskantset sõidukäitumist, kuigi terviklikud mõõdikud, mis hõlmaksid samaaegselt nii otsest kui ka kaudset mõju, on endiselt piiratud (Trógolo et al., 2022).

Eakaaslaste kohalolek mõjutab otseselt noorte juhtide otsustusprotsesse ja riskitaju. On leitud, et riskikäitumine suureneb olukordades, kus noor juht sõidab koos ohte aktsepteeriva kaaslasega, võrreldes üksi sõitmise või passiivse kaasreisijaga. Sellist käitumist selgitatakse sageli sooviga jätta endast positiivne mulje või demonstreerida oma oskusi sõprade ees, mistõttu muutub riskikäitumine grupi dünaamikast sõltuvaks tegevuseks (Trógolo et al., 2022).

Märgata on ka soolisi erinevusi selles, kuidas noored juhid eakaaslaste survet tajuvad. Uuringud on näidanud, et noored meesjuhid kogevad suuremat otsest survet riskantsele sõidule, samas kui naissoost juhtide puhul on selline surve väiksem. Seda võib seostada ühiskondlike ootustega, kus mehelikkust seostatakse sagedamini julguse ja riskivalmidusega, samas kui naiste käitumist suunavad enam ettevaatlikkus ja vastutustunne (Trógolo et al., 2022).

Uuringud on rõhutanud ka eakaaslaste mõju noorte sõidukäitumisele, tuues esile, et riskikäitumine suureneb märgatavalt eakaaslaste juuresolekul. Eriti oluline on see, milliseid hoiakuid kaasreisijad esindavad – riskikäitumist aktsepteeriva kaaslase kohalolek võib suurendada ohtlike sõiduvõtete esinemist võrreldes üksi sõitmise või ettevaatlikuma kaasreisijaga. Selline mõju on seotud sotsiaalsete normide ja eakaaslaste ootustega, mis võivad suunata noori juhte tegema riskantsemaid otsuseid, et vastata grupi normidele või saavutada heakskiitu (Bingham et al., 2016).

Noorte riskeeriv sõidustiil on tihedalt seotud sooviga saavutada sotsiaalset staatust ning kogeda vabadust. Uuringud on näidanud, et juhid, kes kasutavad sõitmist eneseväljenduse ja sotsiaalse positsiooni kujundamise vahendina, kalduvad sagedamini riskantsetele sõiduvõtetele, sealhulgas kiiruseületamisele ja liiga lähedal sõitmisele. Selline käitumine võimaldab noortel eristuda ja tõsta oma positsiooni eakaaslaste hulgas. Samuti on leitud, et meessoost juhid seostavad sõitmist sagedamini staatuse saavutamise ja meelelahutusega, samas kui naissoost juhid väärtustavad enam iseseisvuse ja vabaduse kogemust (Scott-Parker et al., 2015).

Uuringud näitavad, et noorte riskikäitumine liikluses on seotud nii sotsiaalsete suhete, staatuse otsimise kui ka identiteedi kujunemisega. Need tegurid võivad olla olulised ka autokogunemiste ja driftimisega seotud tegevuste mõistmisel, mida analüüsin uurimistöö empiirilises osas.

2. EMPIIRILINE UURIMUS

Empiiriline materjal põhineb poolstruktureeritud intervjuudel ning meediakajastuste ja autokommuunide avalike üleskutsete jälgimisel. Intervjuud viidi läbi Ülemiste keskuse peadirektoriga ning driftimise ja autokogunemistega seotud noortega. Kogutud materjal võimaldab analüüsida kogunemiste olemust, osalejate kogemusi ning meedias kujundatud käsitlusi seoses 2024. aasta septembris kehtestatud driftimise keeluga. Analüüsis keskendun sellele, milliseid tähendusi, rolle ja vastutusi omistatakse driftimise keelule ning kuidas kujundatakse diskursiivselt arusaama sellest, mis on probleem, kes on süüdlane, kes ohver ning milline peaks olema lahendus.

2.1. Uurimuse eesmärk

Empiirilise uurimuse eesmärk on analüüsida, kuidas erinevad ospooled sealhulgas Ülemiste keskuse juhtkond, kogunemistega seotud noored ning meedia konstrueerivad driftimise keeldu ja selle mõju Ülemiste keskuse parklas toimuva suhtes. Uuringu eesmärk on tuvastada korduvad kogunemiste probleemiraamistused ning driftimisega seotud probleem, vastutus ja võimalikud lahendused.

2.2. Uurimisküsimused

Lähtuvalt töö eesmärkidest olen püstitanud järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuidas erinevad osapooled konstrueerivad driftimise keeldu ja selle mõju Ülemiste parklas toimuva suhtes?

2. Milliste diskursuste kaudu kujutab Eesti meedia Ülemiste parklas toimunud driftiüritusi ning noorte isetekkelisi kogunemisi perioodil 2014–2024?

2.3. Meetod

Uurimus on kvalitatiivne, kuna selle eesmärk ei ole mõõta ulatusi arvudes, vaid mõista, kuidas erinevad osapooled driftimise keeldu ja selle mõju tõlgendavad. Uurimus keskendub sellele, milliseid tähendusi osalejad keelule omistavad ning kuidas nad seda oma sõnade kaudu kirjeldavad.

Uurimus toetub käsitlusele, mille kohaselt sotsiaalne reaalsus ei ole objektiivselt etteantud, vaid kujuneb inimestevahelise suhtluse ja tõlgenduse kaudu (Berger & Luckmann, 1966). Sellest tulenevalt käsitletakse ka driftimise keeldu mitte üksnes formaalse regulatsioonina, vaid sotsiaalselt konstrueeritud tegevusena, mille tähendus võib eri osapoolte jaoks erineda. Sotsiaalkonstruktivismi kohaselt kujundavad inimesed oma arusaamu maailmast keele ja sotsiaalse interaktsiooni kaudu, mistõttu ei ole võimalik käsitleda ühiskondlikke probleeme neutraalsete ja üheselt mõistetavatena (Burr, 2015). See tähendab, et tähelepanu ei pöörata üksnes sellele, kas riskikäitumine toimub või ei toimu, vaid sellele, kuidas seda kirjeldatakse, õigustatakse või problematiseeritakse erinevates diskursustes.

Andmete analüüsimisel kasutan diskursuseanalüütilist lähenemist mõlema uurimisküsimuse analüüsimiseks. Selle abil uurin, kuidas erinevad osapooled – sealhulgas Ülemiste keskuse direktor, kogunemistel osalevad noored ning meedia konstrueerivad driftimise keeldu ja sellega seotud tegevusi. Selline lähenemine võimldab võrrelda, milliste diskursuste kaudu kujundatakse arusaama Ülemiste parklas toimuvatest kogunemistest ning kuidas sama tegevust tõlgendatakse erinevatest positsioonidest lähtuvalt. Diskursuseanalüüs võimaldab uurida, kuidas keelekasutus kujundab sotsiaalseid tähendusi ja võimusuhteid ning kuidas teatud tegevusi esitatakse probleemidena või normaliseeritakse (Fairclough, 1995). Selline lähenemine on sobiv, kuna uurimistöö keskmes ei ole pelgalt sündmuste kirjeldamine, vaid arusaamine sellest, milliste sõnaliste ja narratiivsete praktikate kaudu konstrueeritakse driftimise keeldu ning noorte tegevust Ülemiste parklas. Kriitiliste diskursusteanalüüsi metoodika võimaldab analüüsida, kuidas erinevad institutsionaalsed ja sotsiaalsed positsioonid loovad samale tegevusele erinevaid tõlgendusraame (Wodak & Meyer, 2016).

Uurimuses analüüsitakse intervjuusid ja meediakajastusi eesmärgiga tuvastada korduvaid tähendusmustreid, probleemiraamistusi ja vastutusjaotusi. Empiiriline materjal koguti poolstruktureeritud intervjuude ning meediakajastuste ja autokommuunide avalike postituste jälgimise teel. Andmeid analüüsiti temaatiliste ja diskursiivse sisuanalüüsi kaudu, keskendudes sellele, kuidas keel loob tähendusi ning milliseid positsioone erinevad osapooled endale ja teistele omistavad.

Töö koostamisel on kasutatud tehisintellekti (ChatGPT, GPT-5.3, OpenAI) abivahendina eelkõige keelelise väljenduse parandamiseks ja teksti struktuuri täpsustamiseks ning teaduskirjanduse tõlkimise toetamiseks. Samuti kasutati tehisintellekti mõningate terminite ja väljendite selgemaks sõnastamiseks, et parandada töö akadeemilist arusaadavust ja loetavust. Töö sisuline osa, sealhulgas käsitlused, analüüs, tulemuste tõlgendamine ja järeldused, põhineb autori iseseisval tööl ning tugineb teadusallikatele ja empiirilistele andmetele.

2.3.1. Valim

Uurimuses kasutasin sihtotstarbelist valimit, mille eesmärk on kaasata osalejaid, kellel on otsene kokkupuude uuritavaga ning kes suudavad anda sisukaid ja kogemuslikke kirjeldusi käsitletava teema kohta. Sihtotstarbeline valim keskendub informatsioonirohketele juhtumitele (Patton, 2015).

Sihtotstarbelise valimi kasutamine võimaldas kaasata intervjueeritavaid, kes olid autokogunemistega otseselt kokku puutunud või nendes osalenud ning kelle kogemused olid uurimuse eesmärgi seisukohalt asjakohased. Diskursuseanalüütilise lähenemise puhul ei ole eesmärgiks statistiliselt esinduslik valim, vaid erinevate tähenduslike vaatenurkade esiletoomine. Tekstid ja osalejad valitakse, kuna nad esindavad uurimise seisukohalt olulisi diskursusi (Wodak & Meyer, 2016).

Uurimuses osales kokku kaheksa intervjueeritavat, kellest kaks olid naissoost ja kuus meessoost. Mõlema soo kaasamine võimaldas saada mitmekesisema ülevaate uuritatavast ning vältida ühepoolset vaatenurka, kuna erinevad sotsiaalsed kogemused võivad mõjutada riskikäitumise tajumist ja tõlgendamist. Interjueeritavate vanus jäi vahemikku 18–28 eluaastat. Valimi

kujundamisel lähtuti eesmärgist keskenduda noortele täiskasvanutele, kelle eluetappi iseloomustab identiteedi kujunemine ja erinevate käitumisviiside katsetamine.

Kujunev täiskasvanuiga on eraldiseisev eluetapp, mis hõlmab hilist teismeiga kuni kahekümnendate eluaastateni (Arnett, 2000). Sellest tulenevalt sobis antud vanuserühm uurimuse eesmärkidega, kuna selles eluetapis võivad sotsiaalsed suhted, kuuluvustunne ja eneseväljendus mängida olulist rolli käitumisvalikute kujunemisel. Intervjuude arv kujunes uurimisprotsessi käigus ning lähtus kvalitatiivse uurimistöö põhimõttest saavutada temaatiline korduvus ehk andmete küllastumine. Uuringud on näidanud, et kvalitatiivses uurimistöös saavutatakse andmete küllastumine sageli juba väikese arvu intervjuude järel (Guest et al., 2006).

Kaheksa intervjuu puhul ilmnesid korduvad teemad ja mustrid, mis võimaldasid teha analüütilisi järeldusi uuritava kohta ning pidasid seetõttu uurimuse eesmärgi saavutamiseks piisavaks. Uurimisprotsessi läbipaistvuse tagamiseks on tabelis 1 esitatud ülevaade Ülemiste keskuse kogunemistel osalevatest intervjueeritavatest, nende vanusest ning intervjuude läbiviimise ja transkribeerimise ajast. Intervjueeritavate nimed on anonüümsuse tagamiseks asendatud tähistega (I 1, I 2).

Tabel 1. Intervjueeritavate ülevaade

Tähis	Vanus	Sugu	Intervjuu kuupäev	Transkribeerimise kuupäev
I 1	25	mees	29.11.2025	16.01.2026
I 2	23	mees	30.11.2025	16.01.2026
I 3	24	mees	09.12.2025	30.01.2026
I 4	18	naine	12.12.2025	31.01.2026
I 5	20	mees	17.12.2025	07.02.2026

I 6	28	mees	22.12.2025	07.02.2026
I 7	22	naine	29.12.2025	08.02.2026
I 8	21	mees	30.12.2025	10.02.2026

Lisaks intervjuudele hõlmas uurimuse valim ka meediakajastusi, mis olid seotud Ülemiste keskuse parklas toimunud driftiürituste ja autokogunemistega perioodil 2014-2024. Meediaallikad valisin eesmärgipäraselt, et esindada erinevaid käsitlusi ja diskursusi, mille kaudu kujundatakse avalikkuse arusaama toimunust, see valik võimaldas analüüsida, kuidas sama tegevust konstrueeritakse nii osalejate kui ka meedia poolt.

2.3.2. Andmekogumisvahend

Uurimuses kasutasin andmekogumisvahendiks poolstruktureeritud intervjuud, mille eesmärk oli saada põhjalik ülevaade osalejate kogemustest, arusaamadest ja tõlgendustest seoses Ülemiste Keskuses toimuvate isetekeliste kogunemistega. Poolstruktureeritud intervjuu võimaldab uurijal lähtuda eelnevalt koostatud küsimustest, kuid samal ajal anda intervjueeritavale võimaluse oma mõtteid vabalt arendada ning tuua esile teemasid, mis võivad uurimuse seisukohalt osutuda oluliseks.

Kvalitatiivsed intervjuud võimaldavad uurida inimeste kogemusi, tähendusi ja vaatenurki nende enda sõnastuses (Creswell & Poth, 2018). Selline intervjuuvorm sobib uurimuse eesmärkidega. Uuritav puudutab osalejate isiklikke kogemusi ja tähenduste loomist, mida ei ole võimalik täielikult ette määratud vastusevariantidena uurida. Selline intervjuu annab võimaluse esitada ka täpsustavaid küsimusi, aidates seeläbi paremini mõista, kuidas osalejad drifitimise keeldu ja riskikäitumist tõlgendavad. Lisaks intervjuudele kasutasin andmeallikana ka meediakajastusi, mille analüüsimine võimaldas uurida, kuidas driftiüritusi ja noorte kogunemisi diskursiivselt kujundatakse avalikus ruumis. Meedianalüüs täiendab intervjuude põhjal saadud tulemusi,

võimaldades võrrelda erinevate osapoolte käsitlusi ja tuua esile, milliseid tähendusi ja probleemiraamistusi erinevates tekstides luuakse.

Intervjuud viisin läbi 2025. aasta novembri ja detsembrikuu jooksul individuaalsete vestlustena. Kõiki osalejaid teavitasin enne intervjuu algust uurimuse eesmärgist ning tagasin neile anonüümsuse. Uurimistöös ma ei avalda intervjueeritavate nimesid ning osalejaid käsitlen anonüümselt, tuues välja vaid nende sugu ja vanused. Intervjuud salvestasin intervjueeritavate nõusolekul helisalvestusena, et tagada vastuste täpsus. Salvestamine võimaldas keskenduda vestluse kulgemisele ning vähendas ohtu, et olulised detailid jäävad fikseerimata.

3. TULEMUSED

Selles peatükis räägin uurimistöö käigus kogutud andmete analüüsi tulemustest. Tulemused põhinevad poolstruktureeritud intervjuudel ning meediakajastuste analüüsil, mille kaudu uurisin, kuidas erinevad osapooled tõlgendavad Ülemiste keskuse parklas toimunud autokogunemisi ja driftimise keeldu. Analüüs keskendub sellele, milliseid tähendusi ja arusaamu erinevad osapooled omistavad ning kuidas neid kujutatakse nii intervjuudes kui ka meedias.

Peatükis 3.1 käsitlen esimest uurimisküsimust, keskendudes sellele, kuidas Ülemiste keskuse esindaja Guido Pärnits konstrueerib driftimise keeldu ja selle mõju Ülemiste parklas toimuvatele kogunemistele. Peatükis 3.2 analüüsin noorte vaatenurki tehtud intervjuude põhjal ning seda, kuidas nemad tõlgendavad autokogunemisi ja driftimise keeldu. Peatükis 3.3 käsitlen meediadiskursusi ning analüüsin artikleid, et mõista kuidas sama probleemi kujutatakse avalikkuses.

3.1. Ülemiste keskuse esindaja Guido Pärnitsa vaatenurk

Selles alapeatükis analüüsin esimest uurimisküsimust, keskendudes sellele, kuidas Ülemiste keskuse esindaja Guido Pärnits konstrueerib driftimise keeldu ja selle mõju Ülemiste keskuse parklas toimuvatele kogunemistele. Analüüs põhineb keskuse esindaja intervjuu vastustel ning toob esile peamised tähendusmustrid ja tõlgendused, mille kaudu kujundatakse arusaama autokogunemistest ja driftimise keelust Ülemiste keskuse parklas.

Ülemiste keskuse esindaja intervjuu põhjal ilmneb, et autohuviliste kogunemised keskuse parklas ei tekkinud algselt järsult, vaid kujunesid välja aja jooksul, mida kinnitab ka esindaja ütlus:

(1) „Kuskil viis aastat nad toimuvad aga tõesti, me ei ole sellel järge pidanud“.

Väljend „me ei ole sellel järge pidanud“ viitab sellele, et kogunemisi ei jälgitud süstemaatiliselt ning nende areng jäi mingil määral tähelepanuta. Selline sõnastus loob arusaama, et tegemist ei olnud alguses selgelt piiritletud või kontrollitud tegevusega, vaid pigem aja jooksul kujunenud tegevusena.

Keskuse hinnangul on sellised kogunemised toimunud ligikaudu viis aastat ning nende aktiivsem periood langeb tavaliselt kevadest sügiseni, mil ilmastikutingimused võimaldavad rohkem välitegevusi. Nagu intervjuust selgub on kogunemised selgelt hooajalised:

(2) „Kogunemise periood minu teada hakkab aprilli lõpupoole ja kuskil oktoobris lõpeb. Eks nad vaatavad ilmade peale ja kes külma ilmaga ikka tahab tulla. Eks ta niisugune, ütleme hiliskevad, varasügis ja suvi on“.

Väljendid nagu „minu teada“, „kuskil“ ja „eks nad vaatavad ilmade peale“ viitavad ebamäärasele ja hinnangulisele kirjeldusviisile, mis näitab, et kogunemiste ajastust ei käsitleta täpselt määratletud ega kontrollitud tegevusena. Selline sõnastus loob arusaama, et kogunemised on pigem spontaansed ja ilmastikutingimustest sõltuvad, mitte kindla struktuuri või korraldusega sündmused.

Esindaja sõnul ei olnud autohuviliste kogunemine iseenesest probleemne, kuna autokultuur ja selle huvi peetakse loomulikuks. Probleemseks muutus olukord aga siis, kui kogunemistega kaasnesid kontrollimatud tegevused ja riskikäitumine. Intervjuu põhjal hakati keskuses olukorda tõsisemalt jälgima hetkel, kui kogunemistega hakkasid kaasnema driftimine, avaliku korra rikkumised ning vandalism. Keskuse esindaja kirjeldas olukorda järgmiselt:

(3) „Üks asi on see, et noored kogunevad – see on ju hea. Aga teine asi on see, mida nad seal teevad, kuna see asi oli, ütleme, niisugune kontrollimatu.“

Intervjueeritav eristab selgelt kogunemise kui tegevuse ja seal toimuva käitumise, rõhutades vastandust „see on ju hea“ ja „aga teine asi on see, mida nad seal teevad“. Selline vastandav sõnastus loob arusaama, et kogunemist ennast ei käsitleta probleemina, kuid sellega kaasnev käitumine omandab negatiivse tähenduse. Sõna „kontrollimatu“ kasutamine viitab olukorrale, kus tegevused ei allu selgele regulatsioonile ega järelevalvele, rõhutades probleemi tõsidust.

Lisaks liiklusohtlikele käitumisele tõid keskuse töötajad välja ka juhtumeid, kus kahjustati keskuse vara. Intervjuus mainiti näiteks grafitit, prügistamist ning muid vandalismi ilminguid keskuse territooriumil. Nagu esindaja kirjeldas:

(4) „Tegelikult nad teevad ka ütleme, niisugust vandaalitsemist keskuses sees, see on niisugune kahju nagu meie enda varale. Ennekõike tulettruumides, kus on kistud maha pott, värvitud seinte peal graffiteid ja niisuguseid asju tehtud, et mis seisundis need inimesed on olnud, ma ei tea. On olnud ka niisuguseid asju, et on mindud katusele."

Intervjueeritav kirjeldab olukorda detailsete ja emotsionaalselt laetud näidete kaudu, nagu „vandaalitsemine", „kahju meie enda varale" ning konkreetsete juhtumite loetlemine. Selline sõnastus rõhutab probleemi tõsidust ja loob arusaama, et tegemist ei ole üksikute juhtumitega, vaid laiemalt levinud ja häiriva käitumisega. Samuti viitab väljend „ma ei tea, mis seisundis need inimesed on olnud" hinnangulisele distantsile ning aitab kujundada negatiivset kuvandit kogunemistel osalejatest.

Samuti tekitas keskuse esindaja sõnul muret turvalisus, kuna driftimine kujutab endast potentsiaalset ohtu nii kogunenud inimestele kui ka teistele parklas viibijatele. Intervjuus rõhutati:

(5) „Just see, et toimus siin driftimine, mis on iseenesest nagu ohtlik. Ei ole juhtunud midagi nagu niisugust kohutavalt suurt, aga mõned korrad ma tean on juhtunud, et mõni auto on tagaotsaga mõnda inimest riivanud."

Intervjueeritav rõhutab ohu olemasolu, tuues esile, et kuigi tõsiseid õnnetusi ei ole tema sõnul toimunud, on ette tulnud olukordi, mis viitavad võimalikule ohule. Selline sõnastus vähendab ühelt poolt olukorra dramatiseerimist, kuid samas hoiab esil riski olemasolu. Nii kujundatakse arusaam, et tegemist on potentsiaalselt ohtliku olukorraga, mis vajab tähelepanu ja sekkumist.

Keskuse esindaja tõi esile ka selle, et kogunemistega kaasnenud tegevused hakkasid mõjutama keskuse igapäevast toimimist ning külastajate turvatunnet. Mõned kliendid on väljendanud rahulolematust olukorraga, kuna parklas kogunevad noorte grupid võivad tekitada ebamugavust või ebakindlust.

(6) „Me oleme muidugi saanud ka selliseid, noh, natuke negatiivset tagasisidet ütleme meie tavakliendi käest just sellel ajal. Kas on parkla liiga täis noorte kogunemisest, on halb minna

parklasse oma sinna jäätud autosse, kui seal ümberringi mingid kambad liiguvad või suhtlevad, sihukesi asju on vahest olnud.“

Intervjueeritav kasutab väljendeid nagu „negatiivne tagasiside“, „halb minna parklasse“ ja „mingid kambad liiguvad“, mis loovad kujutluse ebamugavast ja potentsiaalselt ebaturvalisest keskkonnast. Selline sõnastus ei viita otsesele ohule, vaid pigem subjektiivsele ebakindlustundele, mis tekib tavakülastajatel. Nii kujundatakse arusaam, et probleem ei seisne üksnes tegevustes endis, vaid ka selles, kuidas need mõjutavad teiste inimeste kogemust ja turvatunnet, mis omakorda toetab vajadust olukorra reguleerimiseks.

Samas rõhutab keskuse esindaja, et vaatamata kogunemistega seotud probleemidega, ei ole need sündmused tema hinnangul keskuse üldist külastatavust märkimisväärselt vähendanud, pigem püütakse olukorda näha ka positiivsema nurga alt, nähes kogunemistes lisaks negatiivsele ka võimalikke kasulikke mõjusid.

(7) „Ega neid virisejaid ja nurisejaid on ikka, eks ole. Maine koha pealt nüüd ma arvan küll, et me ei ole küll selles osas väga kaotanud kliente. Võib ju teistpidi ütelda positiivselt, et, võib-olla me oleme saanud mõne kliendi juurde, kes on tulnud kuskilt Paidest siia auto kogunemistesse ja vaadanud, et siin on jõle lahe keskus, et tulen teine kord siia ostma“.

Intervjueeritava sõnakasutus viitab sellele, et kogunemisi ei käsitleta ainult negatiivsena, vaid püütakse näha ka nende võimalikku kasu. Selline lähenemine pehmendab varasemat probleemset kuvandit ning loob tasakaalustatuma arusaama olukorrast.

Olukorra paremaks mõistmiseks ja kontrolli alla saamiseks on Ülemiste keskuse esindaja sõnul rakendatud mitmeid erinevaid lähenemisi, kuid nende efektiivsus ei ole alati olnud üheselt selge. Kuigi koostööd on tehtud nii politsei kui ka noorsoopolitseiga, ei ole see alati toonud oodatud tulemusi.

(8) „Me oleme püüdnud väga palju koostööd teha politseiga ja ka noorsoopolitseiga, aga ütleme, et elu on selline, et ega see väga nagu ei aita, eks ole. Sest ma ei ütle, et meie politsei

ei saa hakkama, eks nende rahastus ja nende võimekus ei ole ka nüüd teab mis, et iga helistamise ja kogunemise peale, suudavad kohe välja sõita.“

Intervjueeritava sõnakasutus viitab sellele, et probleem ei ole lahendatav pelgalt koostöö kaudu, vaid on seotud laiemate institutsionaalsete piirangutega. Viited politsei „rahastusele“ ja „võimekusele“ loovad arusaama, et reageerimine on paratamatult ajutine ega suuda kogunemisi ennetada. Selline käsitlus nihutab vastutuse üksikute osapoolte tegevuselt süsteemsele tasandile, rõhutades, et tegemist on struktuurse probleemiga, mille lahendamine ei sõltu üksnes kohaliku tasandi sekkumisest.

Intervjuust ilmneb, et politsei sekkumine ei kujunda noorte käitumist püsivalt, vaid mõjutab seda eelkõige ajutiselt ja kontrolli olemasolu ei muuda käitumismustreid pikemas perspektiivis.

(9) „Ega noored on ka teadlikud, mida neile see politsei võib teha või mida mitte teha. Loomulikult politsei, kes käib ja kui ta tuleb, siis tõmmatakse ennast trammi ja kui ära läheb, siis läheb asi jälle edasi.“

See näitab, et noored on teadlikud kontrolli olemasolust ja kohandavad oma käitumist strateegiliselt vastavalt kontrolli olemasolule. Selline keelekasutus konstrueerib olukorra, kus institutsionaalne kontroll ei oma püsivat mõju, vaid toimib pigem ajutise piiranguna, mille möödumisel jätkub varasem käitumine.

Intervjuust ilmneb, et kuigi politsei on probleemidega tegelenud ning reageerinud vastavalt oma võimalustele, piirab nende sekkumise ulatust ressursside nappus, mis tähendab, et pidev kohalolek probleemsetes piirkondades ei ole praktikas teostatav.

(10) „Eks nad on võtnud seda asja tõsiselt ja nad on käinud siin vastavalt oma võimetele, aga nad on ka ütelnud, et ega nad iga õhtu siin ei saa olla, et neil on ju terve Tallinn valvata“.

See viitab sellele, et politsei sekkumine on küll olemas, kuid selle mõju on piiratud ja ajutine. Ressursside nappus ei võimalda pidevat kohalolekut, mistõttu ei kujune kontrollist püsivat lahendust ning olukord kipub korduma.

Olukorra kontrollimist mõjutab oluliselt ka keskuse füüsiline keskkond. Tegemist on suure ja avatud territooriumiga, mis hõlmab nii välis- kui ka siseruume ning mille ulatust on keeruline täielikult jälgida ja kontrolli all hoida.

(11) „Ega see territoorium, mida tuleks valvata on ju tohutult suur, sealhulgas ta ei ole ainult väliterritoorium, vaid ta on ka siseterritoorium. Et seda nagu nii-öelda kahe-kolme politseipatrulliga igal juhul ära ei turva.“

See viitab sellele, et keskuse ruumiline ulatus ja avatus piiravad tõhusa järelevalve võimalikkust. Suure territooriumi katmine olemasolevate ressurssidega ei ole realistlik, mistõttu kujuneb kontroll paratamatult lünklikuks ning loob tingimused, kus probleemne käitumine saab jätkuda.

Sellest tulenevalt on keskus rakendanud ka füüsilisi meetmeid, et piirata riskikäitumist. Näiteks paigaldati parkimisaladele tõkked ning loodi visuaalne märk, mis viitab driftimise keelule. Esindaja selgitas:

(12) „Me oleme just sellel perioodil aprillist kuni oktoobri alguseni parkla kohtade eraldamiseks neid tõkiseid pannud. Panime ka märgi üles, driftimine keelatud, ise disainisime kenasti märgi.“

Intervjueeritava kirjeldus on konkreetne ja praktiline, keskendudes tehtud tegevustele, nagu tõkete paigaldamine ja märgistuse loomine. Selline keelekasutus viitab arusaamale, et probleemiga tegeletakse aktiivselt ning püütakse seda lahendada füüsiliste ja nähtavate meetmete kaudu. Sellega kujundatakse tähendus, et riskikäitumist on võimalik piirata keskkonda muutes, mitte üksnes kontrolli või sekkumise kaudu. See seostub autokultuuri ja driftimise käsitlusega, kus tegevused sõltuvad suurel määral olemasolevatest tingimustest ning nende muutmine võib mõjutada ka käitumise kujunemist.

Lisaks füüsilistele lahendustele püüti olukorda mõjutada ka kommunikatsiooni kaudu. Keskus tegi avalikke üleskutseid ja kasutas meediat, et anda selge signaal, milline käitumine on aksepteeritav ja milline mitte.

(13) „Me tegime ka tol ajal meedias üleskutseid, et pigem nagu me ei tolereeri seda asja ja näitasime tegelikult, et see ei ole okei, mis siin tehakse.“

Intervjueeritav kasutab selgelt hinnangulist ja normatiivset keelt, rõhutades väljendeid nagu „ei tolereeri“ ja „see ei ole okei“, mis viitavad kindlale ja piiritlevale hoiakule. Selline sõnakasutus näitab, et keskus positsioneerib end aktiivse osapoolena, kes määratleb lubatud ja lubamatu käitumise piire. Keelekasutus loob tähenduse, et driftimine ja sellega seotud tegevused ei ole lihtsalt probleem, vaid sotsiaalselt mittenõustutav käitumine, mida tuleb avalikult hukka mõista. See seostub otseselt meedia rolliga riskikäitumise kujundamisel, kus kommunikatsiooni kaudu püütakse mõjutada noorte hoiakuid ja muuta teatud autokultuuriga seotud praktikad vähem aktsepteeritavaks.

Samas ei ole kõik kogunemistega seotud osapooled probleemsed. Keskuse esindaja tõi eraldi välja, et autokommuunide seas on ka organiseerijaid ja eestvedajaid, kes tegutsevad vastutustundlikult ning on huvitatud koostööst keskusega.

(14) „Kuna neid autohuviliste grupeeringuid on palju ja kõik ei ole sellised nii-öelda, et teeme, las olla, tehke, mis tahate suhtumisega. Mõned on päris vastutustundlikud, sest iseenesest auto huvilisus kui niisugune ei ole ju halb, kus käiakse, tuunitakse autosid, vaadatakse ja käiakse ka mingitel trippidel“.

Intervjueeritav kasutab tasakaalustavat ja eristavat keelekasutust, rõhutades, et „kõik ei ole sellised“ ning tuues esile ka „vastutustundlikud“ autohuvilised. Selline sõnavalik näitab, et ta ei käsitle autokogukonda ühtse probleemse grupina, vaid loob eristuse erinevate praktikate ja hoiakute vahel. Keelekasutus loob tähenduse, et autokultuur iseenesest ei ole riskikäitumine, vaid probleem tekib teatud käitumisviiside ja kontrolli puudumise kaudu. See seostub uurimuse teemaga, kuna aitab eristada riskikäitumist laiemast autokultuurist ning näitab, kuidas diskursiivselt kujundatakse arusaama, et osa autokogukonnast tegutseb turvaliselt ja organiseeritult, samas kui risk on seotud konkreetsete praktikatega.

Seetõttu nähakse ühe võimaliku lahendusena koostööd partneritega, kes aitaksid kogunemisi paremini korraldada ja kontrollida. Intervjuus kirjeldati:

(15) „Me leidsime ka endale partnerid, ma täpselt ei tea, kuidas see partnerlus praegu konkreetselt töötab, aga vähemalt me oleme alustanud nii-öelda partneritega töötamist, kes saavad aru, et kui sa hoiad seda kontrolli all, siis ta on kõigile parem.“

Intervjueeritav kasutab ettevaatlikku ja mõnevõrra ebakindlat keelekasutust, väljendudes fraasidega nagu „ma täpselt ei tea“ ja „nii-öelda“, mis viitab sellele, et partnerlussuhete toimimine ei ole veel täielikult selge ega kinnistunud. Samas rõhutatakse koostööd ja ühist arusaama kontrolli vajalikkusest, mis näitab püüdu leida lahendusi läbi kaasamise, mitte ainult piirangute. Selline keelekasutus loob tähenduse, et probleemile lähenetakse koostööpõhiselt ning autokogukonda ei käsitleta üksnes riskiallikana, vaid ka võimaliku partnerina olukorra reguleerimisel. See seostub uurimuse teemaga, kuna toob esile alternatiivse lähenemise riskikäitumisele – kontrolli ja vastandumise kõrval nähakse olulise mehhanismina ka koostööd autokultuuri sees.

Ülemiste keskuse lähenemine probleemile on mitmetasandiline – see hõlmab nii järelvalvet, füüsilisi piiranguid kui ka kommunikatiivseid ja koostööpõhiseid lahendusi. Samas ilmneb intervjuust selgelt, et tegemist ei ole lõpliku lahendatud probleemiga, vaid protsessiga, kus otsitakse tasakaalu noorte kogunemiste võimaldamise ja avaliku korra ning turvalisuse tagamise vahel. Nagu esindaja ise kokkuvõtlikult märkis:

(16) „Püüame seda asja kuidagi nagu mõistlikult lahendada aga ma ei ütle, et me oleme nüüd asja nii-öelda lõplikult ära lahendanud aga me liigume samm-sammult sinnapoole“.FG

Intervjueeritav kasutab ettevaatlikku ja protsessikeskset keelekasutust, rõhutades väljendeid nagu „ei ütle, et me oleme lõplikult ära lahendanud“ ja „liigume samm-sammult“, mis viitab teadlikkusele probleemi keerukusest ja püsivusest. Selline sõnavalik näitab, et olukorda ei käsitleta kiirelt lahendatava probleemina, vaid pidevat kohanemist ja sekkumist nõudva protsessina. Keelekasutus loob tähenduse, et riskikäitumine ja sellega seotud kogunemised on dünaamilised ning nende kontrollimine eeldab järjepidevat tegutsemist, mitte ühekordseid meetmeid. See

seostub uurimuse teemaga, kuna rõhutab riskikäitumise reguleerimise ajalisust ja muutlikkust ning näitab, kuidas institutsioonid püüavad leida tasakaalu autokultuuri toimimise ja avaliku korra tagamise vahel.

Peamised Ülemiste keskuse esindaja diskursused ja tõlgendused on koondatud tabelisse 2.

Tabel 2. Ülemiste keskuse vaatenurgad autokogunemistele.

Teema	**Peamised tunnused**	**Probleemi käsitlus**	**Mõju/tähendus**	**Rakendatud lahendused**	**Tekstinäited**
Kogunemiste kujunemine	Kogunemised kujunesid aja jooksul	Alguses ei peetud probleemiks	Tegevus muutus järk-järgult nähtavamaks	Süsteemne jälgimine puudus	„me ei ole sellel järge pidanud“
Hooajalisus	Kogunemised sõltuvad ilmast ja aastaajast	Spontaanne ja organiseerimata tegevus	Aktiivsem periood kevadest sügiseni	Otsest kontrolli vähe	„aprilli lõpupoole algab ja oktoobris lõpeb“
Riskikäitumine	Driftimine, vandalism, avaliku korra rikkumised	Kogunemine ise pole probleem, vaid käitumine	Tekitab ohtu ja kahju	Hakati olukorda rohkem jälgima	„see oli kontrollimatu“
Turvalisus ja külastajad	Külastajad tunnevad ebamugavust	Probleem mõjutab keskuse mainet ja turvatunnet	Tekib ebakindel keskkond	Politsei ja järelevalve	„halb minna parklasse“

Politsei roll	Kontroll on ajutise mõjuga	Ressursipuudus piirab sekkumist	Käitumine jätkub pärast kontrolli	Koostöö politseiga	„kui politsei ära läheb siis läheb asi edasi“
Lahendused ja koostöö	Tõkked, märk, partnerlus	Probleemi püütakse järk-järgult lahendada	Kontroll ja ennetus	Märk, tõkked, meedia, koostöö	„parkla kohtade eraldamiseks tõkised ja märgi üles panemine“

3.2. Noorte vaatenurgad

Intervjuude analüüsist selgus, et Ülemiste keskuse parklas toimuvad autokogunemised omavad noorte jaoks mitmekesist tähendust. Intervjueeritavad kirjeldasid kogunemisi eelkõige sotsiaalse keskkonnana, kus kohtuvad samade huvidega inimesed ning kus saab jagada huvi autode vastu. Samal ajal tõid intervjueeritavad välja ka mitmeid probleeme, mis kogunemistega kaasnevad, näiteks riskeeriv käitumine, alaealiste suur kohalolek ning avaliku korra rikkumised. Ühelt poolt nähakse kogunemisi autokultuuri osana, mis võimaldab suhelda teiste autohuvilistega ning näha erinevaid autosid. Teisalt tõdeti, et mõnikord kaasneb kogunemistega ka käitumist, mida peetakse ohtlikuks või ebasobivaks. Intervjuude analüüs võimaldas eristada mitmeid korduvaid teemasid, mille kaudu noored kogunemisi kirjeldasid.

3.2.1. Sotsiaalmeedia ja sõprade roll kogunemistel osalejate diskursuses

Intervjueeritavad kirjeldasid, et nende esimene kokkupuude Ülemiste autokogunemistega toimus sotsiaalmeedia või sõprade kaudu (1–3). Sotsiaalmeedia rolli peeti oluliseks, kuna seal levivad nii

kogunemistega seotud pildid, videod kui ka kutsed erinevatele autokogunemistele. Lisaks sellele mainiti, et kogunemiste kohta saadakse infot ka tuttavate ja sõprade kaudu.

(1) „Ma arvan, et alguses sain kindlasti läbi sotsiaalmeedia teada nendest. Aga hiljem juba, kui kõigil sõpradel olid load käes, siis hakkasin sõpradelt rohkem kuulma ja siis hakkasin ise kohal käima“. (I 2)

(2) „See oli vist kuskil 2016 või 2017, kui ma esimest korda sinna läksin. Läksin koos enda klassivennaga“. (I 1)

(3) „Ma arvan, et ma nägin Instagramis või Facebookis mingeid pilte sellest neljapäevakust“. (I 3)

Intervjueeritavad kasutavad kirjeldavat ja isiklikule kogemusele tuginevat keelekasutust, väljendudes fraasidega nagu „ma arvan“, „vist kuskil“ ja „nägin Instagramis või Facebookis“, mis viitab mälule toetumisele ning mitteformaalsetele infoallikatele. Selline sõnavalik näitab, et kogunemisteni jõudmine ei toimu ametlike kanalite kaudu, vaid pigem juhusliku ja sotsiaalse info liikumise kaudu. Keelekasutus loob tähenduse, et sotsiaalmeedia ja sõpruskond toimivad peamiste vahendajatena, mille kaudu autokogunemised muutuvad nähtavaks ja ligipääsetavaks, samas normaliseerides neis osalemist. See seostub uurimuse teemaga, kuna toob esile meedia ja sotsiaalsete võrgustike rolli autokultuuri levikus ning näitab, kuidas riskikäitumisega seotud praktikad võivad levida ja kinnistuda läbi igapäevase suhtluse ja digitaalse keskkonna.

Mitmed intervjueeritavad tõid esile, et esimestel kordadel kogunemistel osalemine toimus pigem vaatleja rollis, kus keskenduti ümbritseva keskkonna ja toimuvate tegevuste jälgimisele, mitte aktiivsele osalemisele.

(4) „Alguses ma lihtsalt käisin vaatamas, mis seal toimub“. (I 7)

(5) „Mind ükskord lihtsalt kutsuti neljapäeval Ülemistesse, neljapäevakule. Kutsuti, et noh, tule vaata, mis seal toimub. Ja pärast seda läks huvi aina suuremaks. Kui ma endale oma auto ostsin ja siis sellest ajast olen ma käinud seal“. (I 5)

Intervjueeritavad kasutavad lihtsat ja vahetut keelekasutust, rõhutades väljendeid nagu „lihtsalt käisin vaatamas“ ja „mis seal toimub“, mis viitab madalale osalemiskünnisele ning uudishimule kui peamisele motivatsioonile. Selline sõnavalik näitab, et esmane kokkupuude kogunemistega ei ole seotud aktiivse osalemisega, vaid pigem keskkonna jälgimise ja tunnetamisega. Keelekasutus loob tähenduse, et autokogunemised toimivad sotsiaalse ruumina, kuhu sisenetakse järk-järgult, esmalt vaatlejana ning hiljem potentsiaalse osalejana. See seostub uurimuse teemaga, kuna näitab, kuidas autokultuuri praktikatesse sisenemine toimub samm-sammult ning kuidas selline protsess võib kaasa aidata ka riskikäitumise normaliseerumisele läbi järkjärgulise kaasatuse.

3.2.2. Autokogunemiste eesmärkide ja sotsiaalse tähenduse diskursus

Intervjuude põhjal selgus, et kogunemiste peamine eesmärk noorte jaoks ei piirdu üksnes autode vaatamisega, vaid hõlmab olulisel määral ka sotsiaalset suhtlust ja ajaveetmist sarnaste huvidega inimestega. Kogunemisi käsitletakse keskkonnana, kus saab kohtuda sõpradega ja luua uusi tutvusi (6–10).

(6) „Ma käin üldiselt vaatamas ja siis sõpradega kokku saamas, rääkimas“. (I 1)

(7) „Käisin autode vaatamiseks ja kindlasti suhtlemiseks, leidsin palju uusi sõpru sealt“. (I 2)

(8) „Ma tulen sinna autosid vaatama ja oma tuttavatega suhtlema“. (I 5)

(9) „Ma käisin seal seltskonnaga aja veetmiseks, autode vaatamiseks“. (I 8)

(10) „Mina tavaliselt tulen vaatama ja inimestega suhtlema. Seal on väga palju tuttavaid alati, kellega saab suhelda, rääkida, jagada emotsioone ja seal ei käi ju ainult Tallinnast inimesed, vaid ka üle Eesti, et väga tore on näha siis kaugemaid sõpru ka“. (I 4)

Intervjueeritavad kasutavad lihtsat ja kogemuslikku keelekasutust, rõhutades tegevusi nagu „vaatama“, „suhtlema“, „kokku saama“ ja „aega veetma“, mis viitab sellele, et kogunemisi tajutakse eelkõige sotsiaalse ja igapäevase tegevusena. Toon on positiivne ja vahetu, mis näitab, et osalemine on nende jaoks loomulik osa vaba aja veetmisest, mitte erandlik või probleemne tegevus.

Keelekasutus loob tähenduse, et autokogunemised toimivad sotsiaalse keskkonnana, kus luuakse ja hoitakse suhteid, jagatakse kogemusi ning tuntakse kuuluvust laiemasse kogukonda. Samuti tuuakse esile geograafiline ulatus, mis viitab, et tegemist ei ole ainult kohaliku tegevusega, vaid see ühendab inimesi erinevatest piirkondadest. See seostub uurimuse teemaga, kuna näitab, et autokultuur ei piirdu üksnes autode või riskikäitumisega, vaid omab olulist sotsiaalset tähendust, mille kaudu kujunevad identiteedid ja suhtlusvõrgustikud.

3.2.3. Autode ja autokultuuri rolli diskursus kogunemistel

Intervjueeritavate vastustest ilmnes, et kogunemiste keskmes on eelkõige autod ja autokultuur. Osalejad kirjeldasid kogunemisi kui kohta, kus saab näha erinevaid sõidukeid, mille omanikud on neid ise ehitanud, ümber kujundanud või säilitanud võimalikult originaalilähedasena. Eriti hinnati autosid, mille puhul on näha omaniku aega, panust ja pühendumust (11–13).

(11) „Pigem projektiautod aga ka driftikad ja mõned erilisemad pühapäevasõidukid“. (I 1)

(12) „Võimalikult origiaalilähedased vanad autod, millega on nähtud vaeva, on kõige huvitavamad“. (I 3)

(13) „Projektiautosid on väga-väga äge vaadata, et need on väga ilusti lille löödud, väga ilusad, et neid on väga põnev alati uudistada ja vaadata, et kui palju inimestel päriselt raha on ja kui palju motivatsiooni, et teha üldse sellist asja“. (I 4)

Intervjueeritavate keelekasutus on emotsionaalne ja hinnanguline, mida näitavad väljendid nagu „väga-väga äge“, „väga ilusad“ ja „kõige huvitavamad“, mis loovad positiivse ja imetleva tooni autode kirjeldamisel. Selline sõnavalik viitab, et autosid ei tajuta pelgalt liikumisvahendina, vaid objektidena, millel on esteetiline ja isiklik väärtus. Rõhutatakse omanike panust ja vaeva, mis näitab, et autokultuuris hinnatakse nii tehnilisi oskusi kui ka pühendumust ja individuaalset eneseväljendust. Keelekasutus loob tähenduse, et projektiautod ja originaalilähedased sõidukid sümboliseerivad staatust, loovust ja kuuluvust kogukonda, kus väärtustatakse pingutust ja unikaalsust. Samal ajal viitab mainitud rahaline ja ajaline panus sellele, et tegemist on

ressursimahuka hobiga, mis võib olla seotud ka teatud prestiižiga ning see seostub uurimuse teemaga, kuna näitab, et autokultuur ei ole ainult riskikäitumise kontekst, vaid ka väärtuspõhine praktika, kus keskne roll on identiteedi loomisel, eneseväljendusel ja kogukondlikul tunnustusel.

3.2.4. Driftimise ja riskikäitumise diskursus kogunemistel

Kuigi kogunemiste peamine eesmärk on intervjueeritavate sõnul autode vaatamine ja sõpradega suhtlemine, kerkis intervjuudes esile ka driftimine ning muu riskikäitumine. Osalejad kirjeldasid olukordi, kus kiirendamine, sõõrikute tegemine ja muud ohtlikud manöövrid muutuvad kogunemiste osaks (14–18).

(14) „Kui adrenaliini vajadus oli, siis olid need igasugused kiirendamised ja sõõrikute tegemised, et need ikka hästi mõjuvad, see on niisugune nagu efektne, et annab kohe niisuguse vau efekti, ega inimestele ikka meeldib. Ega auto entusiastid niisama ei käi seal kohapeal autosid vahtimas“ (I 2)

(15) „Kui kuskil parkla otsas keegi midagi teeb, siis mõne aja pärast kuskil teises parkla otsas üritab keegi sama teha. Kuna Ülemistes on praegu pandud need lamavad politseinikud, siis seal väga drift'ida ei saa, kuigi kohapeal põletatakse rehve küll, iga neljapäev vähemalt keegi teeb“. (I 5)

(16) „Mõned korrad on meeles, et kui üks auto suitsetab rehvi, laseb ratast ringi, siis mõni minut hiljem on kuskil parkla teises otsas järgmine auto, kes sama üritab teha. Kui politsei ära läheb või on kuskil peidus nii, et inimesed ei märka, siis loomulikult tehakse kino ja show´d“. (I 3)

(17) „Kui keegi hakkab driftima või seal jõudu proovima, siis see ikkagi mõjub selliselt, et inimeste tähelepanu läheb siis selle inimese või auto peale. Olen näinud päris tihti seda, kui keegi midagi alustab, siis tahetakse ka järgi teha. Pigem ei ole näinud sellist olukorda, kus üks teeb ja keegi teine ei teeks“, (I 7)

(18) „Kui sa driftid või teed sõõrikuid, siis võid kogemata kellegile otsa sõita, seda on varemgi juhtunud Ülemistel. See on päris ohtlik ning mina seda ei poolda. Aga näiteks burnout'i tegemine, vot see on üks asi, mis paneb teised ka seda tegema“. (I 8)

Intervjueeritavate keelekasutus on kirjeldav ja kogemuslik, milles põimuvad nii õigustav kui ka kriitiline toon. Rääkimisviis sisaldab igapäevaseid ja emotsionaalseid väljendeid, nagu „adrenaliini vajadus“, „hästi mõjuvad“ ja „meeldib“, mis viitab sellele, et riskikäitumist tajutakse osaliselt positiivse ja nauditava kogemusena. Samal ajal kasutatakse ka hoiatavaid väljendeid nagu „päris ohtlik“ ja viiteid varasematele õnnetustele, mis näitab, et osalejad on teadlikud võimalikest tagajärgedest. Keelekasutus toob esile, et riskikäitumine ei ole üksnes individuaalne valik, vaid kujuneb sotsiaalses kontekstis. Kirjeldatakse, kuidas ühe osaleja tegevus käivitab sarnase käitumise teistes ning kuidas tähelepanu ja nähtavus mängivad olulist rolli. Selline rääkimisviis loob tähenduse kogunemistest kui keskkonnast, kus riskikäitumine normaliseerub ja levib grupidünaamika kaudu, kuna tegevused pakuvad nii emotsionaalset rahuldust kui ka sotsiaalset tunnustust. Samuti ilmneb, et kontrolli olemasolu või puudumine mõjutab käitumist ajutiselt, kuid ei pruugi seda püsivalt muuta. See seostub uurimuse teemaga, näidates, et driftimine ja muu riskikäitumine on autokultuuri kontekstis seotud nii elamuslikkuse kui ka sotsiaalse mõjuga, kus osalejatevaheline jäljendamine ja ühine kogemus aitavad kaasa sellise käitumise levikule ja püsimisele.

Peamised osalejate vaated rikikäitumisele ja driftimisele on esitatud tabelis 3.

Tabel 3. Osalejate vaated riskikäitumisele ja driftimisele.

Teema	**Peamised tunnused**	**Riskitase**	**Mõju kogunemisele**	**Tekstist näited**
Adrenaliin ja driftimine	Adrenaliini otsimine; tähelepanuvajadus;	Kõrge	Muudab riskikäitumise atraktiivseks	„kiirendamised ja sõõrikute tegemised”;

	emotsionaalne kogemus			„hästi mõjuvad”; „meeldib”
Jäljendamine grupis	Käitumise kopeerimine; grupimõju; tähelepanu otsimine	Kõrge	Riskikäitumine levib osalejate vahel	„üritab keegi sama teha”; „tahetakse ka järgi teha”
Kontrolli mõju	Politsei kohalolu; ajutine piirang; käitumise muutumine kontrolli ajal	Keskmine	Vähendab tegevust ajutiselt	„kui politsei ära läheb”; „siis loomulikult tehakse”
Ohutunnetus	Teadlikkus võimalikest tagajärgedest; oht teistele	Kõrge	Tekitab teadlikkust riskidest	„päris ohtlik”; „võid kogemata kellelegi otsa sõita”

3.2.5. Alaealiste kohalolek ja sellega seotud probleemide diskursus kogunemistel

Üheks kõige sagedamini mainitud probleemiks kogunemistel on alaealiste kohalolek. Mitmed intervjueeritavad rõhutasid, et just viimastel aastatel on alaealiste arv kogunemistel kasvanud ning nende käitumine võib mõjutada kogunemiste üldist õhkkonda (19–23). Intervjueeritavate hinnangul ei seisne probleem niivõrd alaealist kohalolekus ise, vaid pigem nendega seotud käitumises ja olukordades, mis sellest tulenevad.

(19) „Ülemiste parklas on hästi palju lapsi või noh, mitte lapsi, vaid alaealisi noori. Mind pigem panevad muretsema need, kes siis oma jõudu katsetavad või seal ekstreemsemaid asju teevad sest siis just nooremad alaealised lähevad sellega kaasa ja hakkavad filmima ja siis lähevad autole lähemale, et mingeid häid kaadreid saada. Et minu jaoks on just see ohtlik ja üks ohtlikumaid olukordi, mis Ülemiste parklas olla võib.“. (I 5)

(20) „Suurem osa sellest kultuurist täna on purjus ja narkojoobes alaealised, kelle eesmärk on lihtsalt avalikus kohas alkoholi tarbida ja probleeme tekitada“. (I 6)

(21) „Viimase kahe aasta jooksul on ainus mure ja probleemi koht olnud alaealised, kes kogunevad seal ja on purjus“. (I 7)

(22) „Kui keegi midagi silmapaistvamat teeb siis nüüdsel ajal siis jooksevad alaealised tormi sinna auto ümber, sest, et nemad on sellest tegevusest tavaliselt kõige rohkem vaimustunud“. (I 1)

(23) „Seal parklas liigub ringi väga palju lapsi, kes on omas mullis, jalutavad, ma ei tea, klapid on peas, muusika mängib kõvasti, mis iganes. Nad on ettearvamatud, võivad autodele ette joosta. Ma ei tea, näiteks pargid oma autot, tagurdad, manööverdad, sa ei pruugi tähele panna, kui nad sul kuskil nurga taga peidus on“. (I 3)

Intervjueeritavate keelekasutus on kirjeldav, hinnanguline ja kohati emotsionaalne, milles põimuvad nii mure kui ka kriitika. Sõnavalik sisaldab väljendeid nagu „hästi palju lapsi“, „päris ohtlik“ ja „ettearvamatud“, mis loovad selgelt probleemikeskse ja ettevaatliku tooni. Samal ajal kasutatakse ka täpsustavaid ja kõnekeelseid parandusi „mitte lapsi, vaid alaealisi noori“, mis viitab sellele, et rääkija püüab oma mõtet korrigeerida ja täpsemalt sõnastada, rõhutades teema olulisust. Keelekasutus näitab, et alaealisi ei tajuta üksnes neutraalsete osalejatena, vaid pigem riskirühmana, kelle käitumine on impulsiivsem ja mõjutatavam. Kirjeldustes tuuakse esile, kuidas alaealised lähevad kergemini kaasa ohtliku käitumisega, otsivad tähelepanu (nt filmimine, autodele lähenemine) ning võivad seeläbi sattuda ohtlikesse olukordadesse. Samuti ilmneb üldistav ja kriitiline hoiak, kus alaealisi seostatakse alkoholi tarbimise, probleemide tekitamise ja korratusega,

mis loob kuvandi neist kui peamisest häirivast tegurist kogunemistel. Selline diskursus kujundab tähenduse, et probleem ei seisne ainult üksikutes tegevustes, vaid teatud grupi (antud juhul alaealiste) kohalolus ja käitumismustrites, mis mõjutavad kogu keskkonna turvalisust ja kvaliteeti. See seostub uurimuse teemaga, näidates, et riskikäitumine autokogunemistel ei ole ainult sõidukitega seotud, vaid hõlmab ka osalejate sotsiaalset dünaamikat, kus nooremate ja vähem kogenud osalejate käitumine võib suurendada ohtu ning võimendada riskide levikut kogukonnas.

3.2.6. Politsei kohaloleku mõju diskursus kogunemistel

Politsei kohalolekut kogunemistel kirjeldati intervjueeritavate poolt erinevalt. Mitmed osalejad tõid esile, et politsei kohalolek muudab osalejate käitumise rahulikumaks ning vähendab riskikäitumist, kuid samas kirjeldati ka olukordi, kus selle mõju on piiratud (24–27).

(24) „Mina ütleks, et politsei kohaletulek ei mõjuta just neid isikuid, kes, on pigem nihukesed ekstreemsemad isikud, kes teevad seal ekstreemseid asju, siis neid ma arvan, et ei mõjuta. Aga on küll olukordi, kus siis, kui politseid nähtakse lõpetatakse ära või käitutakse kohe korralikumalt“. (I 5)

(25) „Kui politsei on ühes parkla otsas ja kes iganes tahab siis enda mootori valjusust testida või väljalaskevaljusust testida, teeb seda teises parkla otsas, politsei hakkab sinnapoole lihtsalt liikuma, aga reaalsuses keegi, ütleme niimoodi, vahele sellega ei jää“. (I 1)

(26) „Politsei on alati kohal olnud nii kaua kui ma mäletan ja alati inimesed jälgivad, annavad üksteisele teada, et näe, seal on politsei, passib kusagil nurgas, et praegu ei saa mingit burnout'i teha. Aga osadel on täiesti suva, osad teevad isegi kui nad teavad, et politsei on seal“. (I 2)

(27) „Ütleme nii, et kui politsei kohale tuleb, siis on ikkagi selles suhtes rahulikum, et ma ei ole siiani näinud, et keegi politsei ees hakkaks rehvi suitsetama, kuigi on olnud ka neid

olukordi, kus inimesed üritavad olla ägedad ja teevad meelega politsei ees selliseid asju aga neid on vähe“. (I 7)

Intervjueeritavate keelekasutus on kirjeldav ja kogemuslik, kuid samas ka hinnanguline, tuues esile politsei kohaloleku mitmetähendusliku mõju. Sõnavalikus kasutatakse väljendeid nagu „ma arvan“, „ütleme nii“, „reaalsuses keegi vahele ei jää“ ja „osadel on täiesti suva“, mis viitavad isiklikele tähelepanekutele ning annavad edasi pigem praktilise kogemuse kui ametliku hinnangu. Toon on pigem realistlik ja kohati kriitiline, rõhutades, et kuigi politsei kohalolek mõjutab käitumist, ei ole see mõju ühtlane ega täielikult toimiv. Keelekasutus näitab, et osalejad tajuvad politseid situatsioonilise kontrollimehhanismina. Mõju sõltub nähtavusest, asukohast ja osalejate hoiakutest. Näiteks kirjeldatakse, kuidas politsei kohalolek suunab tegevuse lihtsalt teise parklapiirkonda või kuidas inimesed omavahel infot jagavad politsei asukoha kohta, mis vähendab kontrolli efektiivsust. Samas tuuakse välja ka, et politsei nähtav kohalolek võib ajutiselt pidurdada riskikäitumist ning muuta osalejad ettevaatlikumaks. Selline diskursus loob tähenduse, et politsei roll ei ole absoluutne kontrollija, vaid pigem käitumist suunav ja ajutiselt piirav tegur, mille mõju saab osaliselt vältida või ümber mängida. See seostub uurimuse teemaga, näidates, et riskikäitumine autokogunemistel ei kao pelgalt formaalse kontrolli olemasolul, vaid kohandub vastavalt olukorrale ja osalejatevahelisele dünaamikale. Politsei kohalolek mõjutab küll nähtavalt käitumist, kuid samal ajal toimivad kogukonnas mehhanismid, mis võimaldavad riskikäitumisel jätkuda teistsugusel kujul või teises kohas, mis rõhutab sotsiaalse ja situatsioonilise konteksti olulisust riskide kujunemisel.

Osalejate hinnangud politsei kohaloleku mõjule kogunemistel on koondatud tabelisse 4.

Tabel 4. Osalejate hinnangud politsei kohalolekule.

Teema	**Peamised tunnused**	**Mõju käitumisele**	**Hinnang politsei rollile**	**Tekstist näited**

Ajutine kontroll	Käitumise muutmine politsei nähes; ettevaatlikkus	Riskikäitumine väheneb ajutiselt	Politsei mõju on lühiajaline	„kui politseid nähakse lõpetatakse ära"; „käitutakse korralikumalt"
Kontrolli vältimine	Tegevuse liikumine teise parklaossa; kontrolli ümbermängimine	Riskikäitumine jätkub mujal	Politsei ei suuda kõike takistada	„teeb seda teises parkla osas"; „keegi vahele ei jää"
Osalejate omavaheline teavitamine	Politsei asukoha jagamine; grupisisene infolevik	Osalejad kohandavad käitumist	Politsei mõju sõltub nende nähtavusest	„annavad üksteisele teada"; „seal on politsei"
Erinev suhtumine politseisse	Osa osalejaid allub kontrollile, osa ignoreerib	Mõju ei ole kõigile ühesugune	Politsei mõju on piiratud	„osadel on täiesti suva"; „teevad isegi kui nad teavad"

3.2.7. Kogunemiste tähendus ja kujunemine intervjueeritavate diskursuses

Intervjuude analüüsi põhjal ilmnes, et hoolimata mõningatest erinevustest intervjueeritavate arvamustes, joonistuvad vastustest välja selged ühisjooned, mis aitavad kirjeldada Ülemiste kogunemiste tähendust ja olemust. Eelkõige puudutavad need kogunemiste eesmärki, autokultuuri rolli ning peamisi probleemkohti. Selline kattuvus viitab sellele, et kogunemisi tajutakse suhteliselt

ühtse sotsiaalse keskkonnana, mille tähendus ei piirdu üksikute tegevustega, vaid kujuneb osalejate ühise kogemuse kaudu.

Enamik osalejaid rõhutas, et kogunemiste peamine eesmärk on sotsiaalne suhtlus ning autode vaatamine. See viitab, et kogunemisi ei käsitleta eeskätt riskikäitumise kohana, vaid keskkonnana, kus kohtutakse sõpradega ja jagatakse ühist huvi autode vastu. Autodel on seejuures oluline roll mitte ainult objektina, mida vaadata, vaid ka eneseväljenduse ja identiteedi kandjana. Erinevate sõidukite nägemine, nende võrdlemine ning inspiratsiooni ammutamine loovad keskkonna, kus autokultuur toimib sotsiaalse sideme ja ühise tähendusruumina. Samas toodi selgelt esile ka kogunemistega seotud probleemid, millest kõige enam rõhutati alaealiste kohalolekut. Osalejate hinnangul ei seisne probleem niivõrd kogunemistes endis, vaid teatud käitumismustrites, mis nendega kaasnevad. Eelkõige seostati alaealisi alkoholi tarbimise ning ohtliku käitumisega liikluses, mis võib mõjutada nii üldist turvalisust kui ka kogunemiste atmosfääri. Selline käsitlus asetab alaealised pigem riskitegurina toimivasse rolli, mis võib suunata ka teiste osalejate käitumist ning võimendada riskikäitumise levikut.

Lisaks kujunes ühtne arusaam politsei rollist kogunemistel. Enamiku hinnangul aitab politsei kohalolek suunata käitumist ja vähendada riskikäitumist, kuid selle mõju ei ole absoluutne. Osalejad tõid välja, et kuigi politsei nähtavus võib ajutiselt piirata ohtlikku tegevust, leidub olukordi, kus riskikäitumine jätkub ka kontrollitud tingimustes. See viitab, et politsei mõju on situatsiooniline ning sõltub nii osalejate hoiakutest kui ka konkreetsest olukorrast.

Kokkuvõttes kujuneb intervjueeritavate vastuste põhjal arusaam, et Ülemiste kogunemised on eelkõige autokultuuri ja sotsiaalse suhtluse ruum, kus riskikäitumine ei ole keskne eesmärk, vaid pigem teatud tingimustel esile kerkiv kõrvaltegevus. Selline tõlgendus aitab mõista kogunemisi mitmekihilise tegevusena, kus põimuvad nii positiivsed kui ka probleemsed aspektid.

Intervjueeritavate peamised hinnangud kogunemiste tähendusele, riskidele ja politsei rollile on koondatud tabelisse 5.

Tabel 5. Kogunemiste tähendus ja riskid osalejate hinnangul.

Teema	Kogunemiste tähendus	Positiivsed aspektid	Probleemid ja riskid	Politsei roll	Üldine hinnang
Sotsiaalne suhtlus	Sõpradega kohtumine ja ühine huvi autode vastu	Ühtekuuluvus; autokultuuri jagamine	Riskikäitumine ei ole peamine eesmärk	Politsei kohalolek suunab käitumist	Kogunemisi nähakse peamiselt sotsiaalse kogukonnana
Autokultuur ja identiteet	Autod kui eneseväljendus ja identiteedi osa	Inspiratsiooni ammutamine; autode võrdlemine	Mõned käitumismustri võivad soodustada riske	Politsei mõju sõltub olukorrast	Autokultuur toimib ühise tähendusruumina
Alaealised ja riskikäitumine	Riskikäitumine seostub pigem teatud osalejatega	Kõik kogunemised ei ole probleemsed	Alkohol; ohtlik käitumine; riskide levik	Politsei aitab ajutiselt piirata ohtlikku tegevust	Alaelisi nähakse peamise riskitegurina
Politsei mõju kogunemistel	Politsei mõjutab osalejate käitumist	Vähendab ajutiselt riskikäitumist	Mõju ei ole absoluutne ega püsiv	Käitumine kohandub kontrolli järgi	Riskikäitumine võib jätkuda ka kontrollitud tingimustes

3.3. Meediadiskursus Ülemiste kogunemiste kujundamisel

Selles alapeatükis käsitlen teist uurimisküsimust: kuidas erinevad meediaplatvormid kujundavad arusaama Ülemiste piirkonnas toimuvatest autokogunemistest? Analüüs hõlmab sotsiaalmeedias (nt Instagram, Telegram, Facebook) jagatud visuaalset materjali, kogukonnaplatvormide postitusi, uudisartikleid ning Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) avalikke teateid. Kogutud materjal pärineb peamiselt 2024-2026 perioodist, mil Ülemiste piirkonnas toimunud kogunemised pälvisid suuremat avalikku tähelepanu. Kuigi uurimistöö käigus analüüsisin meediakajastusi laiemast ajaperioodist, keskendub analüüs valdavalt 2024. aastale. Selle põhjuseks on asjaolu, et just sel perioodil pälvisid Ülemiste parklas toimunud autokogunemised ja driftimisega seotud tegevused märkimisväärset tähelepanu nii sotsiaalmeedias kui ka üleriigilises meedias. 2024. aasta kujunes perioodiks, mil toimusid olulised muutused nagu parkla kasutamise piiramine ja suurenenud järelvalve. Just selle ajaperioodi keskne analüüs võimaldab kõige paremini mõista, kuidas erinevad meediaplatvormid kujundavad arusaamu nii kogunemistest kui ka nendega seotud probleemidest. Järgnevalt toon esile peamised diskursused ja mustrid, mille kaudu sotsiaalmeedia, uudismeedia ja ametlikud allikad kujundavad arusaama Ülemiste kogunemistest.

3.3.1. Kogunemiste organiseeritus ja leviku kujutamine sotsiaalmeedia diskursuses

Analüüsitud materjal näitab selgelt, et Ülemiste piirkonnas toimuvad kogunemised ei ole pelgalt spontaansed, vaid suurel määral organiseeritud ning levitatud erinevate sotsiaalmeediaplatvormide kaudu. Näiteks jagatakse Telegrami gruppides ja autokogukondade sotsiaalmeediakanalites regulaarselt kutseid, kus on täpselt määratletud kogunemise aeg, asukoht ning sageli ka edasine sõidu teekond, mida tähistatakse mõistega „cruise“ (vt Lisa 2). Selline terminikasutus näitab kindla subkultuurilise sõnavara olemasolule ning peegeldab kogukonnasisest arusaama ühisest liikumisest kui kogunemise loomulikust osast.

Postitustes esinevad konkreetsed kellaajad (nt „meet 21:00“ ja „cruise 22:10“) ning detailsed marsruudid, mis hõlmavad mitmeid tanklaid ja kaubanduskeskuse parklaid üle Tallinna ja selle ümbruse. Ülemiste keskuse parkla või Ülemiste City (Ülemiste keskuse taga olev parkla,

kutsutakse ka vihmavarju parklaks) on sellistes kutsetes sageli määratletud kogunemise algus- või lõpp-punktina (vt Lisa 2). Selline täpsus ei täida üksnes informeerivat funktsiooni, vaid aitab ka osalejate liikumist suunata ja koordineerida, mis omakorda tugevdab arusaama kogunemistest kui süsteemselt organiseeritud sündmustest. Lisaks ilmneb, et kogunemised toimuvad regulaarselt ning nende korraldamine on korduv ja järjepidev. Erinevate kuupäevadega kutsed (18.09.2025, 29.01.2026, 20.02 jne) näitavad, et tegemist ei ole üksikute kogunemistega, vaid pideva korraldamisega (vt Lisa 2).

Samuti kasutatakse korduvaid nimetusi ja formaate (nt „meet and cruise“, „TDR cruise“, „ENR“), mis viitab kindla subkultuurilise struktuuri ja identiteedi olemasolule. Selline keeletarvitus loob kogukonna sees äratuntava suhtlusviisi ning eristab kogukonda, mis omakorda tugevdab osalejate ühtekuuluvustunnet ja grupiidentiteeti. Oluline on ka kogukondade populaarsus. Näiteks ENR (Estonian Night Racing) sotsiaalmeedia instagrami kontol on ligikaudu 18000 jälgijat, mis viitab sellele, et tegemist ei ole marginaalse teguriga, vaid laialdase osalejaskonnaga (vt Lisa 3).

3.3.2. Sotsiaalmeedia roll kogunemiste tähenduse kujundamisel

Kogunemiste kujundamisel mängib sotsiaalmeedia olulist rolli ka selles, kuidas neid kogunemisi osalejatele tähenduslikuks ja atraktiiveks muudetakse. Näiteks postitused, mis viitavad uue hooaja algusele („ENR new season soon“), loovad elevuse ja ootuse ning raamivad kogunemisi korduva ja oodatud sündmusena. Taoline keelekasutus ei piirdu üksnes informeerimisega, vaid toimib aktiivse mobilireerimise vahendina, kutsudes inimesi osalema ning suunates nende liikumist (vt Lisa 3).

Kogutud materjal toetab selgelt ka hooajalisuse mustrit, kus talvekuudel on kogunemiste aktiivsus madalam ning kevade lähenedes suureneb nii postituste kui ka sündmuste sagedus. Talvekuudel detsembrist veebruarini on kogunemiste arv väiksem ning info levik hajusam, kuid kevade lähenedes ilmuvad järjest rohkem kutsed ja postitused. Selline dünaamika näitab, et sotsiaalmeedia ei kajasta üksnes olemasolevaid kogunemisi, vaid aitab neid ka ajaliselt struktureerida ja käivitada. Hooaja algust tähistavad postitused toimivad seega otsese üleskutsena osalemiseks.

Sotsiaalmeedia kujundab aktiivselt kogunemiste tähendust ja kuvandit, kuna platvormidel jagatud visuaalne ja tekstiline sisu loob neist atraktiivse ja sotsiaalselt väärtustatud tegevuse. Pildid, videod ja osalejate kommentaarid rõhutavad autokultuuri, kogukonda ja meelelahutust, samas kui võimalikud riskid jäävad tihtipeale tagaplaanile või normaliseeritakse osana kogemusest. Seetõttu võib sotsiaalmeedia rolli käsitleda mitte ainult organiseeriva, vaid ka tähendusi loova ja käitumist õigustava tegurina.

3.3.3. Meediakajastus ja probleemide rõhutamine

Erinevalt sotsiaalmeediast, mis kujutab kogunemisi sageli positiivses või neutraalses valguses (kogukond, autokultuur, meelelahutus) on uudismeedia ja ametkondlikud allikad keskendunud peamiselt probleemidele ja riskidele.

Oluline näide murekohtade esiletoomisest meedias on 2024. aastal avaldatud artikkel, mis põhineb PPA sotsiaalmeedia postitusel ning käsitleb Ülemiste keskuse parklas toimunud patrullpolitsei poolt korraldatud reidi tulemusi. Artiklis räägitakse konkreetsetest rikkumistest, näiteks „49 kiiruseületamist“, „6 juhti olid tarvitanud alkoholi enne rooli istumist“ ning „8 tehniliselt mittekorras sõidukit“ (Auto.pub 2024).

Numbriliste näitajate kasutamine rõhutab rikkumiste ulatust ning loob kuvandi kogunemistest kui laialdasest ja korduvast probleemist, mitte üksikutest kogunemistest. Samuti kasutatakse tekstis hoiatavat ja suunavat tooni, näiteks pöördutakse lapsevanemate poole küsimusega „Kas sina tead, kus ja millega sinu lapsed tegelevad?“, mis laiendab probleemi ka noorte käitumisele ja järelvalve puudumisele. Lisaks räägitakse ka võimalikest tagajärgedest, viidates ohtlikele sõidukiirustele ning seadusest tulenevatele karistustele. Selline keelekasutus kujutab kogunemisi eelkõige ohtliku tegevusena ning raamib need avaliku korra rikkumisena, mitte autokultuuri või meelelahutusliku tegevusena.

ERRi artiklis kujutatakse Ülemiste kogunemisi probleemina, mis on aja jooksul eskaleerunud ning kontrolli alt väljunud. Näiteks kirjeldatakse, et varasemast organiseeritud autohuviliste sündmusest

on saanud „kontrollimatu noorte peo- ja kogunemiskoht“, kus rikutakse avalikku korda ja tarvitatakse alkoholi (ERR, 2024).

Selline sõnastus kasutab selgelt negatiivset ja probleemi rõhutavat keelekasutust, tuues esile kontrolli puudumise ja riskikäitumise. Samuti rõhutatakse ohtlikkust läbi konkreetsete näidete, nagu kiirendamine, rehvide põletamine ning isegi kuni 180km/h sõitmine peale kogunemisi. Kogunemised esitatakse ka ohuna nii osalejatele kui ka laiemale kogukonnale, viidates, et need „häirivad ümberkaudseid elanikke ja vähendavad kogukonna turvatunnet“. Selline diskursus loob kuvandi kogunemistest kui sotsiaalselt probleemsetest ja ohtlikest sündmustest, mis vajavad piirangut ja kontrolli. PPA sotsiaalmeedia postituses kujutatakse driftimist otsese ohuna inimestele, tuues esile konkreetse juhtumi, kus „BMW külglibisemise tõttu viga said“ ning palutakse kannatanutel politseiga ühendust võtta (Põhja prefektuur, 2022).

Selline keelekasutus rõhutab driftimise tagajärgi ning nihutab fookuse meelelahutuselt reaalsele kahjule ja vastutusele. Postituses kasutatakse ka hoiatavat ja suunavat tooni , näiteks kutsutakse üles inimesi oma sõiduoskusi arendama „kontrollitud ja turvatud radadel“, mis vastandab avalikus ruumis toimuvat tegevust turvalisele ja vastutustundlikule käitumisele. Visuaalne materjal, kus rahvahulk ümbritseb driftivaid autosid, loob kuvandi massilisest ja kontrollimatust olukorrast, mis suurendab ohtu pealtvaatajatele. Selline diskursus raamib driftimist kui vastutustundetut ja ohtlikku tegevust. Kajastatud on juhtumeid, kus driftimine jätkub ka väljaspool ametlikke kogunemisi, kuid siiski Ülemiste keskuse ümbruses (Auto.pub, 2023).

Videomaterjalid näitavad olukordi, kus kogunemistel esineb mässu ja peomeeleolu ning võimalik alkoholi tarvitamine Ülemiste keskuse sissepääsu ees. Lisaks riskide ja rikkumiste rõhutamisele toovad mõned meediakajastused esile ka kogunemiste meelelahutusliku ja eripärase külje. Kogunemisel ilmnes huvitav eripära, kus osalejad tulid kohale ebatavalise sõidukiga, 2022 aasta oktoobris saabuti neljapäevasele kogunemisele linnatraktoriga ning selline tegevus viitab sündmuse mitteformaalsele ja meelelahutuslikule iseloomule (Masinawärk, 2022).

3.3.4. Vastandlike diskursuste kujunemine meediakajastuses

Analüüs näitab, et Ülemiste kogunemiste käsitlemisel kujuneb meedias mitmetahuline ja vastandlik diskursiivne pilt, milles erinevad meediaplatvormid raamivad sama tegevust erinevate tähenduste kaudu. Sotsiaalmeedias kujutatakse kogunemisi eelkõige kogukondliku ja positiivse tegevusena, kus rõhutakse meelelahutust, autokultuuri ja osalejate vahelist suhtlust. Selline käsitlus toimib ühtlasi nii kogunemiste organiseerimise kui ka nende populariseerimise vahendina, luues kuuluvustunnet ning kutsudes aktiivselt juurde uusi osalejaid.

Uudis meedia ja ametkondlik kommunikatsioon kujutab samu kogunemisi valdavalt probleemikeskse diskursuse kaudu, tuues esile õnnetused, rikkumised ning muud liiklusohtususega seotud ohud. Selline lähenemine ei kirjelda kogunemisi pelgalt sündmustena, vaid raamib need avaliku korra ja turvalisuse probleemina, mis vajab järelvalvet ja sekkumist. Diskursiivselt tähendab see, et sama tegevust konstrueeritakse erinevates meediakanalites kas aksepteeritud subkultuurilise tegevuse või ühiskondliku probleemina.

Selline vastandlik kujutamisviis viitab sellele, et meediaplatvormid ei toimi neutraalsete info vahendajatena, vaid osalevad aktiivselt tähenduste loomises, kujundades seda, kuidas kogunemisi mõistetakse ja hinnatakse. Kui sotsiaalmeedia keskendub kogukonna loomisele ja osalejate kaasamisele, siis traditsiooniline meedia ja ametkondlik kommunikatsioon täiendavad pigem hoiatavat ja reguleerivat rolli, suunates tähelepanu võimalikele ohtudele ja tagajärgedele.

Lisaks ilmneb, et negatiivsete juhtumite rõhutamine uudismeedias võib küll suurendada avalikkuse teadlikkust riskidest, kuid samal ajal aitab see kaasa kogunemiste stigmatiseerimisele. Selline diskursus mõjutab omakorda seda, kuidas erinevad osapooled kogunemisi tajuvad ning neile reageerivad. Meedia roll ei piirdu üksnes kogunemiste kajastmisega, vaid ulatub ka nende tähenduse, arengu ja ühiskondliku kuvandi kujundamisel. Meediadiskursused mõjutavad nii osalejate käitumist kui ka laiemat avalikku suhtumist autokultuuri, kujundades selle positsiooni ühiskonnas kas aksepteeritud subkultuuri või probleemse tegevusena.

Autokogunemiste kujutamise peamised diskursused meedias ja sotsiaalmeedias on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Autokogunemiste kujutamine meedias ja sotsiaalmeedias.

Diskursus/teema	**Peamine kujutamisviis**	**Kasutatavad väljendid/näited**	**Mõju arusaamale kogunemistest**	**Riskide kujutamine**	**Üldine toon**
Kogunemiste organiseerimine sotsiaalmeedias	Kogunemisi kujutatakse organiseeritult ja regulaarselt	„meet and cruise“ ning täpsed kellaajad ja marsruudid	Loob arusaama süsteemsest ja kogukondlikust tegevusest	Riskid jäävad tagaplaanile	Positiivne
Sotsiaalmeedia roll tähenduse kujundamisel	Kogunemisi kujutatakse atraktiivse ja meelelahutusliku tegevusena	„ENR new season soon“, visuaalne sisu, osalejate kommentaarid	Tugevdab autokultuuri identiteeti ja ühtekuuluvust	Riskikäitumine normaliseerub	Positiivne
Uudismeedia ja ametlik kommunikatsioon	Kogunemisi kujutatakse probleemide ja rikkumiste kaudu	„49 kiiruseületamist“, „6 juhti tarvitanud alkoholi“, „kontrollimatu noorte kogunemiskoht“	Kujundab kogunemistest ohtliku ja kontrolli vajava tegevuse	Rõhutatakse liiklusohtusi, driftimist ja rikkumisi	Negatiivne

Vastandlikud diskursused meedias	Sama tegevust kujutatakse kanalites erinevalt	Sotsiaalmeedia= kogukond ja autokultuur, uudismeedia= probleem ja oht	Näitab, et meedia kujundab aktiivselt avalikku arvamust	Riskide tähendus sõltub meediakanalist	Vastandlik

4. JÄRELDUSED

Järelduste peatükis seon tulemuste peatükis esitatud leiud teoreetiliste lähtekohtadega ning vastan uurimisküsimustele. Tulemusi käsitlen sünteetiliselt, keskendudes sellele, mida need näitavad Ülemiste keskuse parklas toimuvate autokogunemiste olemuse, noorte osalemise, riskikäitumise ning meediakajastuse kohta. Selline lähenemine võimaldab esile tuua mitte ainult üksikud tähelepanekud, vaid ka laiemad mustrid ja tähendused, mis uurimuse käigus ilmnesid. Uurimistöö eesmärk oli selgitada, millised muutused on toimunud Ülemiste keskuse parklas toimuvates autokogunemistes alates 2024. aasta septembrist ning millised tegurid mõjutavad noorte osalemist ja riskikäitumist nendel kogunemistel. Tulemused näitavad, et kuigi kogunemiste korralduses on toimunud muutusi (nt suurenenud järelevalve ja piirangud), on nende sotsiaalne olemus ja käitumismustrid jäänud suures osas samaks. Seega ei ole muutunud niivõrd kogunemiste sisuline olemus, vaid pigem nende kontrollimise ja reguleerimise viisid ning avalik käsitlus.

Tulemuste põhjal võib järeldada, et autokultuur ei toimi Ülemiste kogunemiste kontekstis pelgalt liikumisviisina, vaid on tihedalt seotud identiteedi, eneseväljenduse ja sotsiaalse staatusega (Graham & White, 2007; Forrester, 1999). Kogunemisi kirjeldati keskkonnana, kus näidatakse oma autot, suheldakse teistega ning kogetakse kogukonnatunnet. Seega ei ole tegemist üksnes tehnilise huviga, vaid laiemalt sotsiaalse praktikaga, mille kaudu kujundatakse ja väljendatakse identiteeti ning kinnistatakse grupikuuluvust.

Samuti ilmneb, et auto toimib noorte jaoks olulise eneseväljenduse vahendi ja staatuse sümbolina (Scott-Parker et al., 2015). Sellest tulenevalt võib riskikäitumine, nagu kiirendamine või driftimine, muutuda vahendiks tähelepanu ja sotsiaalse tunnustuse saavutamiseks. Riskikäitumine ei ole seega juhuslik, vaid sageli eesmärgipärane tegevus, mis on seotud sooviga saavutada nähtavust ja positsiooni grupis. Mõnel juhul jätkub selline käitumine ka politsei juuresolekul, mis viitab sellele, et sotsiaalne tunnustus võib osutuda olulisemaks kui reeglite järgimine.

Uurimistulemused näitavad, et noorte riskikäitumine kogunemistel on tugevalt mõjutatud sotsiaalsetest teguritest, eelkõige eakaaslaste mõjust (Trógolo et al., 2022). Intervjuudest ilmnes, et riskikäitumine levib kogunemistel kiiresti – kui üks osaleja alustab näiteks driftimist või “kummi

vilistamist", järgnevad sageli ka teised. See viitab grupidünaamika olulisele rollile, kus individuaalne käitumine muutub kollektiivseks ning riskikäitumine normaliseerub. Samuti ei tajuta riskikäitumist alati teadliku reeglite rikkumisena, vaid osana kogunemise tavapärasest dünaamikast, mida grupinormid õigustavad.

Lisaks näitavad tulemused, et kiirus, adrenaliin ja piiride kompamine on noorte riskikäitumise keskmes (Graham & White, 2007). Driftimine ja kiirendamine on kogunemistel sagedased ning paljude osalejate jaoks tavapärased tegevused. Samas ei ole suhtumine sellesse ühtne – osa osalejaid peab seda meelelahutuseks, teised näevad selles selget ohtu. See näitab, et riskikäitumise tajumine sõltub osalejate hoiakutest ja varasematest kogemustest.

Olulise probleemina ilmneb alaealiste noorte kohalolek kogunemistel. Uuringu tulemused kinnitavad, et alaealised on riskikäitumisele vastuvõtlikumad (Trógolo et al., 2022) ning nende puhul toodi sagedamini esile ohtlikku käitumist, sealhulgas alkoholi tarbimist ja liiklusohtlikke olukordi, nagu autode ette jooksmine. See suurendab riske nii nende endi kui ka teiste liiklejate jaoks.

Meediaanalüüs täiendab intervjuude tulemusi, näidates, et tegemist ei ole üksikjuhtumite, vaid laiemalt levinud probleemiga. Meediakajastus rõhutab rikkumisi ja õnnetusi ning käsitleb autokogunemisi peamiselt liiklusohutuse kontekstis. Politsei tegevus ja parkla ajutine sulgemine 2024. aastal viitavad probleemi tõsidusele ning süsteemsusele.

Uurimistöö põhjal saab järeldada, et püstitatud uurimisküsimustele õnnestus valdavas osas vastused leida ning tulemused on kooskõlas teoreetiliste lähtekohtadega. Autokultuur kui identiteedi ja eneseväljenduse vorm, eakaaslaste mõju riskikäitumisele ning soov saavutada sotsiaalset tunnustust avalduvad selgelt Ülemiste kogunemiste kontekstis. Samuti kinnitab uurimus, et riskikäitumine ei ole üksnes individuaalne otsus, vaid kujuneb suurel määral sotsiaalse keskkonna ja grupidünaamika mõjul. Uurimistöö piiranguna võib välja tuua piiratud valimi, mistõttu ei saa tulemusi täielikult üldistada kõikidele sarnastele kogunemistele. Sellest hoolimata annavad tulemused piisava aluse järeldada, et tegemist on laiemalt levinud probleemiga, mis vajab edasist uurimist.

Saadud tulemusi on võimalik rakendada mitmel tasandil. Eelkõige pakub uurimus põhjaliku sisendit Politsei- ja Piirivalveamet-ile, sealhulgas noorsoopolitseile, aidates paremini mõista autokogunemiste sotsiaalset olemust, noorte motivatsiooni ning riskikäitumise kujunemise mehhanisme. See võimaldab kavandada sihipärasemaid ennetus- ja sekkumismeetmeid, mis ei keskendu üksnes järelevalvele, vaid arvestavad ka grupidünaamika ja sotsiaalse tunnustuse rolli noorte käitumises. Uurimistulemused on olulised ka noortele endile ja nende lapsevanematele, kuna aitavad mõista, millised sotsiaalsed tegurid ja grupimõjud sellistes kogunemistes käitumist kujundavad ning millised riskid sellega kaasnevad. See teadmine on vajalik, et toetada teadlikumaid valikuid ja ennetada ohtlikku käitumist. Praktilisel tasandil saab saadud teadmisi kasutada teadlikkuse tõstmisel, ennetustöö arendamisel ning erinevate osapoolte (sh õiguskaitseorganite ja kogukonna) vahelise koostöö parandamisel.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärk oli uurida, millised muutused on toimunud Ülemiste keskuse parklas aset leidvates autokogunemistes alates 2024. aasta septembrist ning millised tegurid mõjutavad noorte osalemist ja riskikäitumist nendel kogunemistel. Samuti käsitleti meedia rolli nende kogunemiste kajastamisel ja probleemide esiletoomisel.

Tulemused näitavad, et autokogunemised ei ole kadunud, vaid on ajas muutunud. Kehtestatud piirangud, sealhulgas parkla sulgemine ja politsei suurem kohalolek on mõjutanud kogunemiste korraldust, kuid need jätkuvalt toimuvad nii samas piirkonnas kui ka selle ümbruses ning liiguvad sageli edasi teistesse asukohtadesse. Meediakajastus käsitleb teemat peamiselt liiklusohutuse kontekstis, tuues esile rikkumisi ja õnnetusi. Intervjuude põhjal on autokogunemised noorte jaoks eelkõige sotsiaalne ja kogukondlik tegevus, kus olulist rolli on mängivad autokultuuri, eneseväljendus ning kuuluvustunne. Samas kaasneb kogunemistega sageli riskikäitumine, nagu driftimine, kiirendamine ja muud ohtlikud manöövrid. Probleemina toodi esile alaealiste oslemine, kelle käitumine võib olla ettearvamatu ning seotud alkoholitarbimisega. Uurimustulemused viitavad, et noorte riskikäitumist mõjutavad peamiselt sotsiaalsed tegurid, sealhulgas eakaaslaste surve ja grupidünaamika. Riskikäitumine levib kogunemistel kergesti ja kiiresti ning seda soodustab soov saavutada tähelepanu ja tunnustust.

Töö tulemused kinnitavad, et tegemist on jätkuvalt aktuaalse probleemiga, millel on oluline mõju noorte käitumisele ning millega kaasnevad tõsised liiklusohutuse riskid. Rakendatud meetmed ei ole probleemi täielikult lahendanud, vaid pigem muutnud selle avaldumisviise. Uurimistöös kasutatud meetodid võimaldasid saada mitmekülgse ülevaate nii osalejate kogemustest kui ka meedias kajastatud probleemidest. Samas piirab tulemuste üldistavust piiratud valim. Edasiste uuringute puhul oleks oluline keskenduda riskikäitumise kujunemise sügavamale analüüsile, alaealiste rollile kogunemistel ning võimalike ennetusmeetmete tõhususele.

SUMMARY

Risk Behaviour and Spontaneous Drift Events at Ülemiste Centre examines the changes that have occurred in car gatherings held in the parking lot of Ülemiste Centre since September 2024, as well as to analyse the factors influencing young people's participation and risk behaviour at these gatherings. In addition, the study explored the role of media in shaping the public perception of these events and highlighting related issues. The research is based on a qualitative approach, combining media analysis and semi-structured interviews with young participants involved in car gatherings. This approach enabled a comprehensive understanding of both personal experiences and broader societal representations of the phenomenon.

The results indicate that car gatherings have not disappeared but have evolved over time. Parking restricitons and police presence have influenced gatherings, but they still continue nearby. Media coverage tends to frame the issue mainly from a traffic safety perspective, emphasising violations and accidents. However, according to interviewees, these gatherings are primarily perceived as social and community-based events, where communication, shared interests, and a sense of belonging play a central role. At the same time, risk behaviour remains an important aspect of these gatherings. Activities such as drifting, speeding, and other dangerous manoeuvres were frequently mentioned. A significant issue identified by participants is the presence of underage individuals, whose behaviour is often associated with alcohol consumption and unpredictability, potentially increasing safety risks. The findings suggest that young people's risk behaviour is largely influenced by social factors, including peer pressure and group dynamics, which contribute to the rapid spread of such behaviour within the group. The study also highlights the role of police presence in reducing risk behaviour, although some participants continue engaging in risky activities despite supervision.

In conclusion, car gatherings at Ülemiste Centre can be understood as a multifaceted social phenomenon that combines elements of car culture, social interaction, and risk behaviour. Although preventive measures have altered their form, they have not eliminated the phenomenon. Further

research could focus on deeper analysis of risk behaviour development, the role of underage participants, and the effectiveness of preventive measures.

KASUTATUD ALLIKAD

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist, 55*(5), 469–480. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469

Ader, K. (2019). *Noorte liikluskäitumine ja eeskuju lapsevanemana* [Bakalaureusetöö, Tallinna Tehnikaülikool]. Tallinna Tehnikaülikooli digikogu. https://digikogu.taltech.ee/et/Item/0f1b4b0f-6f9e-4d4e-9b1e-0f0d2d9b6b34

Auto.pub. (2023, 27. mai). *Kui Ülemiste keskuse parklas on driftimine keelatud, ega siis sellepärast driftimata jää.* https://auto.pub/kui-ulemiste-keskuse-parklas-on-driftimine-keelatud-ega-siis-selleparast-driftimata-jaa/

Auto.pub. (2024, 7. juuni). *Liikluspolitsei korraldas Ülemiste keskuse parklas ja selle ümbruses suure reidi.* https://auto.pub/liikluspolitsei-korraldas-ulemiste-keskuse-parklas-ja-selle-umbruses-suure-reidi/

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge.* Anchor Books.

Bingham, C. R., Simons-Morton, B. G., Pradhan, A. K., Li, K., Almani, F., Falk, E. B., Shope, J. T., Buckley, L., Ouimet, M. C., & Albert, P. S. (2016). Peer passenger norms and pressure: Experimental effects on simulated driving among teenage males. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 41, 124–137. https://doi.org/10.1016/j.trf.2016.06.007

Bronnmann, J., Requate, T., & Steinbrunner, P. (2025). *Driving desire: Exploring willingness to pay for a higher social status in automobiles. Research in Transportation Economics, 112*, 101580. https://doi.org/10.1016/j.retrec.2025.101580

Burr, V. (2015). *Social constructionism* (3rd ed.). Routledge.

Cornell, S., & Peden, A. (2025). Social media use, influencer status, and outdoor risk-taking in Australian adults: Cross-sectional survey. *JMIR Public Health and Surveillance*, 11, e73089. https://doi.org/10.2196/73089

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Sage Publications.

ERR uudised. (2024, 20. september). *Tallinna Ülemiste keskus sulges parkla isetekkelistele driftiüritustele.* https://www.err.ee/1609465993/tallinna-ulemiste-keskus-sulges-parkla-isetekkelistele-driftiuritustele

Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language.* Longman.

Graham, H., & White, R. (2007). Young people, dangerous driving and car culture. *Youth Studies Australia*, 26(3), 28–35.

Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods, 18*(1), 59–82. https://doi.org/10.1177/1525822X05279903

Kramer, A. D. I., Guillory, J. E., & Hancock, J. T. (2014). Experimental evidence of massive-scale emotional contagion through social networks. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *111*(24), 8788–8790. https://doi.org/10.1073/pnas.1320040111

Kaasik, K. (2010). *Psühholoogiline sekkumine, riskeeriv käitumine liikluses ja riskikäitumise markerid algajatel sõidukijuhtidel* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. Tartu Ülikooli digikogu. https://dspace.ut.ee/handle/10062/14835

Laird, R. D., & Zeringue, M. M. (2025). Predicting risky driving maneuvers and driving in risky conditions by adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 98, 101810. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2025.101810

Leal, N. L., & Watson, B. C. (2011). The road safety implications of illegal street racing and associated risky driving behaviours: An analysis of offences and offenders. *Accident Analysis & Prevention*, 43(4), 1547–1554. https://doi.org/10.1016/j.aap.2011.03.019

Masinawärk. (2024). *Mis juhtub, kui lähed Ülemiste keskuse parklas toimuvale neljapäevakule roomikutega varustatud traktoriga?* [Facebooki postitus]. Facebook. https://www.facebook.com/masinawark/posts/mis-juhtub-kui-l%C3%A4hed-%C3%BClemiste-keskuse-parklas-toimuvale-neljap%C3%A4evakule-roomikute/503005771824456/

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage Publications.

Põhja prefektuur. (2024, 28. juuli). *Palume kõigil, kes 28. juuli hilisõhtul Ülemiste keskuse parklas BMW külglibisemise tõttu viga said, politseiga ühendust võtta* [Facebooki postitus]. Facebook. https://www.facebook.com/pohjaprefektuur/photos/palume-k%C3%B5igil-kes-28-juuli-hilis%C3%B5htul-%C3%BClemiste-keskuse-parklas-bmw-k%C3%BClglibisemis/426813249489462/

Scott-Parker, B., King, M. J., & Watson, B. (2015). The psychosocial purpose of driving and its relationship with the risky driving behaviour of young novice drivers. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 33, 16–26. https://doi.org/10.1016/j.trf.2015.06.005

Soza-Parra, J., & Cats, O. (2024). *The role of personal motives in determining car ownership and use: A literature review. Transport Reviews, 44*(3), 591–611. https://doi.org/10.1080/01441647.2023.2278445

Trógolo, M. A., Ledesma, R., Medrano, L. A., & Dominguez-Lara, S. (2022). Peer pressure and risky driving: Development of a new scale. Journal of Safety Research, 82, 65–72. https://doi.org/10.1016/j.jsr.2022.06.008

TV3 uudised. (2024, 23. september). *Driftijate kogunemisele Ülemiste parklas tõmmati kriips peale: see muutus läbuks!* https://www.tv3.ee/3-portaal/tele-ja-kino/tv3/driftijate-kogunemisele-ulemiste-parklas-tommati-kriips-peale-see-muutus-labuks/

Ülemiste keskus. (2024, 20. september). *Ülemiste keskus astub vastu isetekkelistele driftiüritustele – keskuse esine parkla oli eile õhtul suletud.* https://www.ulemiste.ee/ulemiste-keskus-astub-vastu-isetekkelistele-driftiuritustele-keskuse-esine-parkla-oli-eile-ohtul-suletud/

Ülemiste keskus. (2023, 17. mai). *Ülemiste keskuse parklas kogunevad autofännid peavad edaspidi ürituse politseiga kooskõlastama*. https://www.ulemiste.ee/ulemiste-keskuse-parklas-kogunevad-autofannid-peavad-edaspidi-urituse-politseiga-kooskolastama/

Wang, K. (2023). *Are Generation Z less car-centric than Millennials? A nationwide analysis through the lens of youth licensing.*

Walker, I., Tapp, A., & Davis, A. (2023). Motonormativity: How social norms hide a major public health hazard. *International Journal of Environmental Research and Public Health.*

Weir, K. (2023). Social media brings benefits and risks to teens. Psychology can help identify a path forward. *Monitor on Psychology, 54*(6). https://www.apa.org/monitor/2023/09/protecting-teens-on-social-media

Wodak, R., & Meyer, M. (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). Sage.

LISA 1. INTERVJUU KÜSIMUSED

Ülemiste keskuse juhtkonna küsimused:

- Kuidas ja millal hakkasid Ülemiste Keskuse parklas toimuma suuremad autohuviliste kogunemised?
- Mis hetkel muutusid kogunemised teie hinnangul probleemsemaks?
- Millised on olnud kõige tõsisemad või murettekitavamad juhtumid, millega olete pidanud kokku puutuma?
- Kuidas on mõjutanud need kogunemised kaubanduskeskuse igapäevaelu, k.a mainet ning külastajate turvatunnet?
- Milliseid meetmeid olete kasutanud olukorra lahendamiseks?
- Kuidas on politsei kohalolek ning sekkumine mõjutanud noorte riskikäitumist?
- Kuidas on Ülemiste parkla driftimise keelu panemine 2024. aasta sügisel mõjutanud neljapäevaseid kogunemisi ning milliseid muutusi olete pärast seda märganud?
- Millist tulevikku teie Ülemiste kogunemistele näete?
- Kuidas teie hinnangul oleks võimalik tagada nende ürituste korraldamisel ohutus?

Driftiüritustel osalejate intervjuu küsimused:

- Millal avastasid enda jaoks Ülemiste neljapäevakud ning kuidas nende kohta esimest korda infot said (nt sotsiaalmeedia, kogukondade grupid, sõpradelt kuuldud info või mõni muu allikas)?

- Mis eesmärgil sa Ülemiste kogunemistel käid/käisid? – suhtlemiseks, vaatamiseks, auto näitamiseks või piiride katsetamiseks?

- Millised autod paistavad Ülemiste kogunemistel sinu arvates kõige rohkem silma (nt projektiautod/driftiautod või igapäevasõidukid)?

- Mis sa arvad, miks just sellised sõidukid on nendel kogunemistel?

- Milliseid sõidukeid soovid sa kõige enam nendel üritustel näha ja miks?

- Kas sa teed enne Ülemistesse tulekut oma autoga midagi teadlikult, et paremini silma paista (nt pesu, tuuningdetailid, valgustus, helisüsteem)? Kuidas mõjutab auto välimus või tehniline seisukord sinu otsust kohale tulla?

- Kuidas tulevad inimesed Ülemistes tavaliselt kokku – üksi, sõpradega või muul viisil?

- Kui keegi Ülemistes midagi riskantsemat tegema hakkab, näiteks driftima või jõudu proovima siis kuidas see tavaliselt teistele mõjub? Kui tihti oled näinud, et ühe inimese algatus paneb ka teised kaasa tegema?

- Kuidas kirjeldad liiklusohutuse tagamist nendel kogunemistel ning kui oluliseks pead liiklusohutust nendel üritustel?

- Kuidas kirjeldad politsei kohalolekut ja sekkumist ning kuidas mõjutab see inimeste käitumist ning õhkkonda? Milline peaks olema politsei roll sellistel üritustel?

LISA 2. AUTOKOGUNEMISTE SOTSIAALMEEDIA KUTSED

Ülemiste keskuse parklas toimuvate autokogunemiste ja ürituste sotsialmeedia kutsed.

LISA 3. ENR AUTOKOMMUUNI SOTSIAALMEEDIA NÄITED

ENR autokommuuni sotsiaalmeedia konto.

